

Tone
Partljič

Dan, ko so pokopali

Ivana Kebriča

(novela)

1.

Ko so v redakciji Našega glasa tisto ponedeljkovo jutro izvedeli, da je ponoči zadela novinarja Ivana Kebriča možganska kap, so z nekakšno gotovostjo vprašali: »Pa ja ne do smrti?«

»Ne. Ampak še vedno je v komi!« so odgovarjali obveščeni. In tedaj so se, kakor je pač ob takih priložnostih navada, vsi zavedeli, kako dragocen človek je pravzaprav Ivan Kebrič, najboljšo pero edinega dnevnika

v tem stotisočglavem mestu, kako je vseh teh trideset let, kar je bil (bil?) pri časopisu, kot ura točno oddajal članke, komentarje, kozerije, »stolpce«, vesti, reportaže, intervjuje . . . In da bi zaradi kapi zdaj umrl, ne, to ni mogoče! Bili so prepričani, da se to ne more zgoditi, čeravno so njihovi delegati na skupščinah Združenja novinarjev Jugoslavije vzajemno z drugimi dokazovali, kako bi bila tudi za novinarje nujna beneficirana pokojninska doba, saj jih zaradi poklicnih nevšečnosti kar sproti pobirajo infarkti, kapi, prometne nesreče . . . Statistika namreč neusmiljeno kaže, da dosežejo povprečno starost nekaj čez petdeset let, potem pa jih vzame hudič od vsega tega laufanja, napetosti, sprememb, manegerskih bolezni, prilagajanja, ja, tovariši tudi prilagajanje, pa naj reče kdo, kar hoče. In kljub temu, da so trdno verjeli v to usodno zgodnjo umrljivost novinarjev in so lahko vedno postregli s kakim novim primerom, jim seveda ni nikdar prišlo na misel, da bi se lahko »to« zgodilo ravno komu od njih. Ta nevarna smrt — je bila bolj dokaz v diskusijah, bolj dokazno gradivo, ne pa resnična mora . . . Zato tudi niso vzeli novice o Kebričevi možganski kapi kot nekaj, kar je že smrt, ampak bolj opozorilo, nekaj najbližji dokazni material, da je novinarjevo delo svinjsko in bi ga človek že davno opustil, če bi ne bil nor in zastrupljen od »cajting«. Kebrič je v komi, ni umrl, ko ga je zadelo, torej se bo izmazal, morali mu bojo nalagati malo manj dela, kajti, kar priznajmo si, delal je za tri . . .

In zato ni čudno, da je bilo že ta ponedeljek, ko Kebriča ni bilo v službo, vse narobe. Urednik notranje rubrike Marko je ostal brez komentarja, ki ga je bralcem obljubil že v soboto, namreč neko tehtno pojasnilo, zakaj je trgovina v mestu tako slabo založena in zakaj spet tako šepa preskrba s svežim mesom. Gospodinje so že cel petek telefonirale v Naš glas in zahtevale, naj dajo v časopis, kako že spet ni ne teletine ne svinjine, kvečjemu kakšni goveji žilavi flaksni se dobijo, da o kavi, praških in drugih artiklih sploh ne govorimo. In kadar v mestu vre (če malo pretirano temu nezadovoljstvu tako rečemo), Naš glas ne more biti neprizadet... In Kebrič je bil za take stvari najboljši. Ni samo poslušal, kako tarnajo potrošniki, ni povprašal samo trgovce in inšpektorje, šel je do predsednika občine, ki ga je res sicer odpravil k predsedniku izvršnega sveta na občini, temu pa se tudi ni bilo lahko izviti iz jasnih Kebričevih vprašanj in vrtanj, kdo je za to odgovoren in kaj so oni, najvišji predstavniki občinske samouprave naredili, da bi ne prišlo do tega neljubega pomanjkanja... Marko je bil prepričan, da bo lahko oddal Kebričev komentar, o katerem mu bojo potem spet telefonirali bralci in rekli, da se tako piše, da so končno enkrat pokazali na prave krivce in na objektivne težave... Madona, zdaj pa je Kebrič v bolnici z nekakšno kapjo, časopis bo izšel in ne preostane mu drugega, da sam napiše ta hudičev komentar o pomanjkanju. Urednik zabavne rubrike in priloge pa je bil zaskrbljen, kdo mu naj napiše koserijo, če do četrtka Kebrič ne bo zdrav... Mar bom sam pisal zdaj te štose, se je spraševal. Kebrič je imel v tej zabavni prilogi rubriko Občan Jakec in njegova žena Liza, v kateri je duhovito švrkal po nepravilnostih v krajevnih skupnostih. Kolikokrat so s komiteja telefonirali in rekli, naj ta Kebrič malo pazi s tem svojim Jakecem, drugič pa so spet rekli, da je ta humorističnosatirična rubrika dokaz, da se pri nas sme tudi kritizirati in pošaliti, in to celo na straneh dnevnika, ki ga izdaja najširša politična organizacija. Ta teden še lahko izpustim tega Jakeca in kaj prevedem iz srbskih časopisov, prihodnji teden pa bojo že spraševali, kaj je. In nihče ti ne ve povedati, ali je resno ali ne.

Glavni urednik Dani Siratka je zavrtel telefon in poklical mestno bolnišnico, kjer je bil njegov kolega primarij na internem oddelku. Pa mu tudi ta ni hotel nič oprijemljivega povedati: »Je, kaj naj rečem. Hudo je. V šok sobi je, jasno! Če je zelo nevarno? Nevarno je, ampak ne morem reči... Ne, ne bo umrl, zakaj bi umrl... ampak, jaz ne morem reči drugega, razumeš!« Zato je Siratka poklical Marka in ga poprosil, naj pokliče h Kebriču domov, saj bo žena zagotovo kaj več vedela. Marko je nerad dvignil slušalko: »Joj, vi ste, Marko, nič, nič, vam ne morem povedati, to je strašno, to je strašno, jaz sem sama, Tamara pa v Frankfurtu, in zakaj je ravno nje-ga, zakaj ravno njega udari kap... jaz sem na koncu!« in je hlipala, tako da ni Marko nič več vprašal in je Siratka rekel, da je to vse skup eno sranje, da ne moreš biti odkrito in jasno informiran niti o bolezni svojega kolega. Toda niso bili v skrbeh le glavni urednik Siratka, direktor časopisa Jaroslav Merčnik, urednik notranje rubrike Marko, urednik zabavne rubrike Fonzl... tudi vratar je tiho telefoniral telefonistu, če ve, da je Kebriča zadela kap.

»Potem lahko nehajo tiskati, saj ljudje berejo tako samo Kebriča!« je rekel telefonist Rado. Novinar Aljoša, še pripravnik, pa je pogledal v Kebričevo redakcijo (kakor so pravili redakciji notranje rubrike), kje bo morda le sedel za pisalnim strojem, če bi bilo s Kebričem najhujše, česar seveda nihče ne želi, ampak vsaj zanj, za Aljošo, niti ne bi bilo tako slabo. Ob novici, ki so jo očitno že vsi drugi vedeli, so padle Mariji v arhivu škarje iz rok, tako da jo je kolegica vprašala, če ji je slabo. In res ji je bilo, postala je bleda in tresla se je po vsem telesu . . . Toda nihče ni tega povezoval s Kebričem, saj ni nikdar skakal čez plot, ni imel romanc z mladimi dekleti . . . Nihče ni videl nič o tem, ampak Mariji je bilo res slabo in najraje bi se nekam zaklenila in tam ždela . . .

Zvečer pa jih je vratar sklical po telefonu, kajti Siratka je naročil, naj se takoj zberejo, ker je Ivan Kebrič umrl.

»Tovariši, predlagam, da z enominutnim molkom počastimo spomin našega kolege Ivana!« je rekel Siratka in grenko vstal, za njim pa so naredili pretresene obraze še drugi in vstali: Jaroslav, Marko, Herman, Polič in Aljoša.

Kako je samo spet prevzel besedo, ko da je komaj čakal, da je prišla ta smrt v našo hišo, da lahko pokaže svojo pomembnost in prisebnost, je mislil direktor Jaroslav o Siratki. Saj se mi jebe, to, da sem direktor, čeravno je pravzaprav nenormalno, da ta mladi urednik tu tako vlada in o meni govori, kako sem le navadna administrativna in direktorska struktura. To je pa res neki glavni urednik, ja, glavni pa glavni.

Me res zanima, ali bo ta enominutni molk trajal trideset sekund ali kaj več. Že lep čas opažam, kako vsi ti, ki vodijo take slovesne seje in ki napovedujejo te enominutne molke, malomarno vstajajo, štejejo tiho do dvajset in rečejo — slava mu. Kakor da se nam še pri tem tako mudi, za teh nekaj sekund in ne počakamo pietetno tistih šestdeset sekund in se ne držimo dogovorjenega. In tako je v vsej naši družbi, da se nekaj zmenimo, zapišemo v pravilnike, držimo pa se eno tretjino, vzdržimo le trideset sekund enominutnega molka, je premišljeval knjigovodski likvidator Herman in tiho štel.

Kako dolgo bo le trajalo to dogovarjanje o pogrebu, napisati moram še komentar o preskrbi mesta, počakati moram Marjano, drugače se bo mulila, in še domov moram čimprej, saj je žena zdaj že hčerkici razvadila, da ne gresta spat, če ni našega očija doma.

Predsednik sindikata Polič je premišljal, ali mu bojo zaupali, da bo govoril v imenu družbenopolitičnih organizacij na pogrebu Ivana Kebriča, kar ga sicer niti malo ne veseli, vendar bi lahko na sestanku kluba zdravljenih alkoholikov poročal, kako se družbenopolitično rehabilitira in kako mu v podjetju zaupajo vedno težje naloge. In čudno, da ni bil Kebrič v partiji.

Nekaj podobnega je šlo po glavi tudi mlademu pripravniku novinarju Aljoši, ki je bil pred mesecem izvoljen za predsednika časopisnega sveta, kljub mladosti in neizkušenosti, ampak prav Siratka je trdil, da moramo mladim kadrom zaupati. Aljoša je tudi že pogledal v redakcijo notranje rubrike, da bi videl, kje bo sedel, če bi se zgodilo najhujše. In ker se je

najhujše zgodilo, ker je Kebrič umrl, se prav lahko zgodi, da bo čez nekaj dni sedel v notranji rubriki, in lahko se zgodi, da se bo v imenu samoupravnih organov poslovil od tovariša in to so priložnosti, ki se ne ponujajo vsak dan.

In ko je Herman preštel do petinštirideset sekund, je Siratka rekel v molu: »Slava mu!«

»Slava«, so ponovili in sedli.

Sedli so v naslanjače in Dani Siratka je vzel iz omarice vodko in jo vsem natočil v majhne kozarce ter se zatopil v rokovnik, kjer je imel očitno zapisane podatke o pogrebu in naloge, ki čakajo posameznike ob tej nehvaležni dolžnosti. Molčali so in opazovali, kako je iskal pravo besedo in kako je bežal z očmi po rokovniku, ko se je nenadoma zdrznil in zalotil in rekel: »Saj res, v Ivanov spomin!« ter je ruknil vodko, drugi pa za njim. Predsednik sindikata Milan Polič, že dvakrat zdravljeni alkoholik, je odrinil kozarček in ni spil z njimi, v njem pa je tlela jeza, saj je bil prepričan, da je Siratka zanalašč postavil vodko tudi pred njega.

»Oprosti, pozabil sem, da trenutno ne piješ!« je rekel glavni urednik, kakor da bi hotel podvomiti o trajnosti Poličeve abstinence.

»Torej, pogreb bo v sredo« je rekel Siratka. »Ob treh popoldne.«

»Zakaj v sredo? To je vendar premalo časa, en sam dan,« se je razjezil knjigovodja Herman, ki so ga imenovali »protokolarni«, ker je vedno poskrbel, da je vse natančno klapalo, in ki so ga ravno zato tudi povabili v ta neformalni žalni odbor za pogreb Ivana Kebriča.

»Ja, ure in dneva pogreba pa res ne morem jaz izbirati. Sam sem rekel direktorju pogrebnega podjetja, da je to malo hitro, pa mi je zdiktilal vso znano klobasarijo, da nimajo hladilnikov za mrliče, da jih naj mi podpremo, da lahko Kebriča domači kremirajo, to je zažgejo v Ljubljani ali Celovcu, ker pa žena noče o tem nič slišati, mora biti pogreb nepreklicno v sredo . . . Saj boš, Herman, že naredil, kar je treba, poznamo te . . .« »Ali bo ležal tudi v avli Našega glasa?« je hotel pognati celo reč naprej Jaroslav.

»Tudi to je preštudirano. Jutri dopoldne bo opravljena obdukcija, potem ga bojo odpeljali na Gomilo in bo jutri ležal tam v vežici številka 4. V sredo ga bodo pripeljali sem k nam v avlo ob 10. uri, ja, kar piši si Herman, potrebno bo pripraviti avlo in vse ostalo, in potem bo ležal ob častni straži do 12. ure, ko bo nekakšno javno slovo redakcije in bralcev, ki se bojo hoteli zagotovo posloviti, če že ne od komentatorja Kebriča pa od svojega Občana Jakeca, in potem ob treh pogreb. Herman nam bo spet pripravil seznam častnih straž do jutri zjutraj . . .«

»Ste vprašali ženo? Ji je za te pogrebne cirkuse? To je ena sama muka.« »Ne, govoril sem z ženo . . . je za velik pogreb, si je zaslužil, je rekla. In tudi mi moramo pokazati, kaj je Ivan pomenil za Naš glas . . . menda ni fraza, če rečem, da je živa legenda našega lista . . .«

Jaroslav se je skoraj zasmel, ko je slišal tega tridesetletnega Siratko govoriti, da je mrtvi Kebrič živa legenda našega lista. To ima iz političnega besednjaka, ta važič. Siratke namreč niso kaj preveč marali, saj so jim

ga postavili za glavnega urednika politični forumi mesta, potem ko so prejšnjega odžagali bog ve zakaj, menda zaradi liberalizma . . . Jaroslav se je spominjal, kako je hodil na komite na pogovore o novem uredniku in kako so mu predstavili Siratko kot možnega kandidata in kako je le-ta takoj začel pripovedovati svoj koncept časopisa, v katerem ne bo prostora recimo tudi za Kebričeve kritikastrske članke, še manj pa za kvazihumoristične štose njegovega Občana Jakeca, vendar so tovariši na komiteju rekli, naj kar pusti Kebriča na miru, da edini zanimivo piše. In še potem ko sta Jaroslav in kandidat za glavnega urednika, ki ga mora zdaj potrditi še samo kolektiv, koordinacijska komisija za kadre na občini ga namreč toplo priporoča, ko sta torej stopila še v restavracijo, kjer bi naj Jaroslav bodočemu kolegu dal še več informacij, je Siratka nadaljeval svoj koncept radikalizacije uredniške politike. »Kajti iz redakcije je potrebno odstraniti ves amaterizem, liberalizem, familiarnost, tako imenovani pluralizem stališč . . . Nisem proti legendarnemu novinarju Kebriču, recimo, vendar ne gre, da komentator notranjepolitične rubrike piše tudi zabavne koserije, pa če jih ljudje še tako radi berejo. Dobiti moramo profil novinarja strokovnjaka, ne pa sposobnega frajkinclera, ki piše koserije in ga poznajo bolj kot Jakeca kot pa socialističnega komentatorja našega razvoja . . .« Tako je Jaroslavu takrat pripovedoval Siratka, zdaj pa ti tu nekaj pleteniči o živi legendi našega lista, čeravno gre za mrliča. Jaroslav je imel vrh glave teh novih urednikov, ki so se vsakih nekaj let menjavali, prepričani, da pred njihovim prihodom še ni bilo nič narejenega, da je potrebno vse narediti znova, predvsem pa počistiti z negativnimi stališči predhodnikov . . . In ko sta potem ob šanku izpila še vsak zadnjo vodko, ker se je Jaroslavu že začelo muditi, je Siratka povedal, da sicer ne gre za kako ortodoksnost, čeprav je vprašanje, ali lahko človek, ki ni v partiji, opravlja in piše tako odgovorne družbenopolitične komentarje kot Kebrič . . . Zato se mu je zdelo vse to besedičenje grdo in farsično ter je mislil na to, ali bo napredoval v republiški sekretariat za informacije in tako rekel že končno zbogom temu mestu in Našemu glasu. In se ni več menil za to, kar pripoveduje Siratka, za katerega pa je bil vseeno prepričan, da ga bojo slej ko prej zamenjali prav tisti forumi, ki so ga zdaj postavili za urednika.

Podobno je sklenil tudi Marko, ki je bil z mislimi čisto drugod, pri Marjani in pri članku, ki ga bo treba napisati, čeravno je imel Kebriča rad in mu je bilo vedno sitno, ker je bil Ivanu tako rekoč »predpostavljene«, namreč urednik, saj je vedel, da bi lahko bil pravi urednik rubrike le Kebrič, še več, če bi bil v partiji in če bi mu bilo do tega, bi bil to edini pravi glavni urednik časopisa, ne pa ti mladi in vedno novi ambiciozneži, ki so zasedli odgovorne položaje, preden so kaj pokazali in je bilo njihovo glavno orožje predvsem govorjenje in politično forsiranje. Predsedniku sindikata je šlo po glavi, ali bo govoril ob grobu ali ne. Ker ni bil Kebrič v partiji, je bil on kot funkcionar sindikata pač edini, ki bi lahko govoril v imenu družbenopolitičnih organizacij . . . In nekje se mora

znova pokazati, saj je čutil, da so ga po drugem zdravljenju začeli malo zapostavljati. In da bi pripeljal pogovor v pravo smer, je nekako nedolžno vprašal: »In zakaj ni bil Kebrič v partiji?«

»Zakaj, zdaj to sprašuješ!« se je skoraj razjezil Siratka.

»Ker je bil veren!« je odgovoril Marko, bolj mimogrede.

»Saj zato, da ne bo cerkven pogreb!« je pohitel Milan Polič.

»Kje pa, cerkven pogreb!« se je začudil Siratka.

»Zagotovo bo cerkven pogreb! Kaj nisi vprašal!« se je zdaj vključil tudi Marko.

»Nemogoče. Ne bom vodil pogrebne odbora, če bo cerkven pogreb, kaj mi bojo gori rekli!«

»Nič ti ne bojo rekli! Ampak pogreb bo cerkven!«

»Vprašaj ženo, vdovo, no...!« je silil Siratka v Marka, ta pa ni reagiral, saj si je rekel, da tak sestanek pač ni uraden in da ga Siratka že tako dovolj jebe na sestankih kolegija redakcije, in ne bo nič več vpraševal... »Telefoniraj!« je še enkrat silil vanj Siratka, ko pa je videl, da se mu Marko resnično upira, in ker ni imel nobenega argumenta predpostavljenega, je sam vstal in stopil k telefonu ter naročil vratarju, naj mu pokliče Kebričevo, z grenko zavestjo, da se mu ti hudiči upirajo še ob takem dogovarjanju, kot je priprava na pogreb, in da ga vsi kličejo Siratka, medtem ko pravijo Jaroslavu Jaroslav in Marku Marko... le njega zajebavajo s tem sirastim priimkom.

Čakali so na zvezo in molčali, v zraku pa je bila neprijetna napetost. Marku je bilo žal, da se je spet bodel s to siratko sirasto, saj ni šlo za njihove štose, ampak navsezadnje za njegovega prijatelja Ivana, ki ga preprosto ni več, Siratka pa se je spraševal, ali se splača vse skupaj, saj vidi, da ga ne bojo nikdar sprejeli medse, čeravno se tako trudi tudi če umre kakšen novinar, kar navsezadnje res ni njegova dolžnost.

Ker vratar dolgo ni reagiral in ničesar sporočil, je Siratka rekel direktorju Jaroslavu: »To ni nič, ti vratarji. Telefonist bi moral delati tudi zvečer! Ti vaši vratarji so čisto nesposobni!«

Ko bi vedel, koliko antipatije si je nakopal s takimi izjavami, bi bil zagotovo raje tiho. S tem ko je za vse tiste, ki niso bili v redu, poudarjal, da so »vaši«, je pomenilo, da jih še ni doletela njegova kadrovska reorganizacija; in ponovno je izražal svoje prepričanje, kako je bilo pred njegovim prihodom vse zafurano od vratarjev in telefonistov naprej. Jaroslav je bil tiho, pa tudi telefon je že zazvonil. Siratka je naredil žalosten obraz: »Gospa, oprostite, ker vas spet motimo, radi bi vedeli, ali bo pogreb... kaj, kdo ste... kaj, vi, vratar... kaj niste dobili zveze, ne dvigujejo...!« Siratka je skoraj obupan odložil in jih pogledal, kot da so krivi, ker vratar ni dobil Kebričeve.

»Telefonirajmo na pogrebno podjetje!« je predlagal Aljoša, ki je tiho sedel, opazoval in si sproti zapomnil, kar je videl.

»Če vam pa rečem, da bo pogreb cerkven!«

»Nič, telefoniral bom!«

»Naj telefonira vratar, saj zato ga imamo, mi pa se dogovorimo, kdo vse naj bo zajet v častno stražo, kako naj dekoriramo avlo, jaz ne bom čakal, narediti moram protokol in sezname,« se je razjezil Herman, tedaj pa so že dobili zvezo in dežurni na pogrebnem podjetju je potrdil, da bo pogreb res cerkven!

»To ga spet njegova stara serje!« se je razjezil Siratka, »sicer pa se nas v zadnji konsekvenci res nič ne tiče.«

»Seveda ne. In zdaj razdeli še govore,« je rekel Marko glavnemu in pogledal na uro.

»Ja, zmenimo se, kdo vse bo govoril.«

»Name ne računajte!« se je takoj oglasil Marko.

Jaroslav pa je rekel: »Saj veste, da jaz ne hodim na pogrebe.«

Jaroslavu je avto pred leti povozil hčerkico, doma, pred hišo, ko je stekla za žogo. In res ni hodil na pogrebe.

»Saj lahko govoriš tu v avli!«

»Ne, jaz tega ne maram.«

»Mar misliš, da maram jaz!«

Herman je bil že ves nervozen. Toliko časa že govorijo, pa ni še nič zmenjeno. Aljoša pa je predlagal: »Naj govori nekdo od vas, predstavnik Našega glasa, kdo od samoupravljanja in kdo od političnih organizacij.«

»Torej Siratka, Polič v imenu sindikata in ti, predsednik časopisnega sveta, pa je gotova maša!« je poganjal Marko.

»Zdaj se zmenite še samo, kje bo kdo govoril!« je sitnaril Herman.

»V avli redakcije naj spregovori nekaj besed Jaroslav, potem pa naj ima govor Aljoša, pred vežico naj govori Polič, ob odprtem grobu pa jaz!« je torej odločil Siratka, ki je zase prihranil zadnji nastop tudi zato, ker je vedel, da pri vežici ni ozvočitve, pred grobom pa jo pripravijo, če naročiš! Bil je tudi zadovoljen, da Marko ni nikjer zraven pri teh govorih.

»Tako, razdelili ste si vloge, zdaj pa lahko gremo!« je rekel Marko. Bilo je še samo pol ure do devetih, ko Marjana konča z vajami v gledališču.

»Kako misliš, razdelili vloge?«

»No, tako se pač reče.«

»Veste kaj, meni je dovolj teh verbalnih dvobojev, povejte mi, kaj bomo naredili na grobu, ali bo pel pevski zbor, bo kdo deklamiral kako pesem, kdo bo vse to plačal, mi ali vdova, tu je še tisoč stvari!« se je spet oglasil Herman, ki res ni imel kaj napisati v svojo beležnico.

Siratka je kar hvaležno pogledal Hermana in rekel: »Mislim, da v teh časih stabilizacije ne smemo razmetavati z denarjem. Vdova naj naredi, kar hoče, saj nas tudi ni nič vprašala, ko je naročila župnika. Naš ženski oktet, ki ga tako dobro vodi kulturna animatorka Majda, je pel že na vseh proslavah, in, tovariši, priznali boste, da prav dobro. In ko sem ji rekel, naj pripravi tudi kaj za tako žalostno priložnost, kot je ta, je rekla, da že znajo Gozdič je že zelen in Lipa zelenela je. To je po svoje tudi dovolj. Naj pojejo v naši avli, na pokopališču pa naj vdova ravna

po svojem okusu. Da pa bomo tudi ob grobu navzoči in da bo pogreb kulturnen in ne bo izzvenel religiozno, te prosim, Marko, ti poznaš nekaj gledaliških ljudi, naj kdo deklamira kako pesem, recimo Memento mori... Kar piši, Herman!»

Marko je začutil, da mu je zdaj glavni nekoliko vrnil, saj je to v zvezi z gledališkimi ljudmi nedvomno letelo na Marjano (kurba, tudi to že ve), s katero se je shajal, odkar je spremljal gledališče na gostovanje k zamejskim Slovencem. Da bi o stvari kaj preveč ne debatirali, je kar pokimal z glavo, češ da bo že uredil, toda ne, že se je oglasil Herman, če mu lahko že pove ime igralke (tudi ta ve, kurba), da bo vpisal v protokol, saj mora biti vse natančno od minute do minute, z imeni in nalogami...

»Jutri ti povem, moram prej koga najti.«

»Dobro, samo zjutraj. In kako je zdaj s častno stražo? Dve uri torej v redakciji in pol ure na pokopališču.«

»Saj nas ni dovolj za dve uri, kaj se bomo dvakrat izmenjali?« je hotel prispevati k debati Aljoša.«

»Le brez skrbi, mali!« (Še vedno mi pravijo mali, jebem jim boga).

»Torej smo se za zdaj dogovorili. Saj imamo še en dan časa. Jutri bomo znova pregledali, kaj je še narediti. Herman, ti boš imel vse pripravljeno, ne?»

»Bom že... vseeno pa še moram preveriti na pogrebnem podjetju.«

»Zdaj pa, fantje, stopimo v hotel na kozarček in kaj izpijmo v njegov spomin.

Jaroslav: Kje pa! Domov moram!

Marko: Kje pa, si nor! Napisati moram komentar namesto Kebriča.

Herman: Jaz grem domov pripravljat razpored častnih straž. Ampak to vam povem, ne bojo na častni straži samo novinarji in vi uredniki, tudi administracija in manualni delavci.

Siratka: Jasno. No, kdo gre na kozarček?

Polič: Saj veš, da ne pijem. (Zajebava me.)

Aljoša: Jaz pojdem s tabo. Saj se morava tudi pogovoriti, da se ne bova ponavljala pri govori. Mislim, kaj bom povedal jaz in kaj ti.

Posebej je poudarjal tikanje, da bi drugi ja videli, da sta si z glavnim na roko. Tako bojo videli, da jim je enak, čeravno je bil še lani pripravnik in predsednik mladine, zdaj pa sedi z njimi, uredniki in direktorji, in mogoče bo prav kmalu delal v notranji rubriki... In že grejo po stopnicah navzdol in Siratki ne uide vratar, ki malomarno je sendvič, čeravno grejo predpostavljeni mimo in čeravno visi črna zastava... Vratar pa jih zanalašč malomarno pozdravi, saj je v podjetju že trideset let in ima leseno nogo in mu nihče nič ne more. V tem času, kar sedi v tej vratarnici, se je zamenjalo že vsaj deset glavnih urednikov, in naj si Siratka nič ne misli, da bo vse življenje glavni.

2.

Marko je v svoji beli ladi čakal Marjano. Ker je žena navadno delala pravo tragedijo, če ga ni bilo do desetih domov, mu je prišlo zelo prav, ko so samoupravljalci v gledališču dosegli, da imajo zvečer vaje samo do devetih in ne več do pol desetih. Zdaj je bilo sicer že ob devetih, toda ni bil nestrpen, saj je vedel, da bo Marjana vsak hip pritekla in še vsa zasopihana začela preklinjati gledališče, režiserja, kolegice... Prav milo se mu je skoraj storilo, ko se je spomnil, kako so včasih z danes že pokojnim Kebričem vred po takih skupnih sestankih v redakciji stopili kaj popit, kako so se prijateljsko šalili, veselili, popivali... Bili so tovariši.

Zdaj že dolgo ni bilo več tega. Ne samo zaradi Siratke. Ali so se postarali, naveličali ali je bilo krivo točkovanje in samoupravno ocenjevanje drug drugega, ali je bilo preveč sestankov... ne bi mogel reči, najbrž vsega malo. Zdaj si je pač oddahnil, če so se mu vsi ti kolegi izgubili izpred oči, če je lahko bil sam... In ni si hotel priznati, da je bilo malo breme tudi že to čakanje na Marjano po večerih. Ta njuna zveza je trajala zdaj že kakih šest mesecev po tisti nori turneji med zamejskimi Slovenci, ko se je nazdravljalo, igralo, pilo, ljubilo, navduševalo vse vprek. Ko so se izgovarjale korajžne besede in pela »uboga gmajna«... V začetku mu je prijalo, ko je redkim kolegom, Kebriču prvemu, povedal, da je nategnil gledališko igralko, in bil je skoraj prizadet, ko so mu rekli, da to ni poseben uspeh, ker igralko rade dajo. Sam je sicer vedel, da to ni res, da ni pri tem nobene razlike ne med tajnicami, medicinskimi sestrami, učiteljicami, igralkami... To je stvar telesa, stvar človeka, ne pa poklica. Z Marjano je bilo na začetku res lepo. Tako je bila otročja, ne, ne otročja, ampak otroška. Pripovedovala mu je o možu, prinašala drobna darila zanj, za njegovi dvojčici in celo za ženo je nekajkrat prinesla broške in parfeme, ko da je to najbolj normalna stvar na svetu. Ni bila sitna, pripovedovala mu je, kakšen tepec je direktor, kak amater dramaturg, nekdanji podeželski učitelj, kak peder je šepetalec... brez zlobe, kot informacijo. Z zlobo je opisovala nekatere kolegice, zlasti eno, ki je bila istih let, vendar se je smejal, ker jo je kak večer tudi pohvalila, saj mora priznati, da je tista kuzla Vanda vendarle naredila sijajno to šaržo; to je bilo, kadar je sama igrala veliko vlogo. Včasih je kovala Vando v nebesa in v avtu ubijala kolegico Amalijo, jutri pa spet lop po kuzli Vandii! To ga je zabavalo. Včasih je rekla, da ima samo pol ure časa, ker je tisti njen birokratski trotl tečen ko pes, zato je hitro zapeljal pod most, odprl vrata lade, jih zaloputnil in zlezal skozi zadnja vrata na zadnje sedeže, ona pa je kar preplezala naslonjala, mu ga vzela v roko, na hitro spravila pokonci in rekla: »Glej, kakšen je!« No, zdaj mu je šla pomalem že na živce, saj se je sprla z možem in je hotela, da bi se javno kazala okoli, ne da bi se ločila ali poročila z njim, ampak da bi jezila tistega trotla komercialnega. Njen mož je komercialni direktor tovarne

brusov in na bruhanje ji gre, če se je samo dotakne s tistimi tacami birokratskimi, administrativnimi, brusnimi... Mogoče je bila še vedno enako naivna in trapasta ko na začetku, toda malo se je že naveličal. Zlasti nocoj se mu je mudilo, ker je umrl Ivan Kebrič in bo moral sam napisati tisti komentar, ki mu je šel tako na živce... Če pa bi je ne čakal, pa bi bil spet ogenj v strehi, klicala bi ga domov in rekla, da je »tu redakcija«, samo da bi jezila njegovo ženo. Morda pa bi samo pozvonila, čakala, da bo dvignil slušalko in spet položila, samo da bi vedel, da ravno zdaj misli nanj. »Včasih me ima, da bi jezila ves svet!« je rada rekla.

Joj, samo da bi ji nocoj ne prišlo na pamet, da bi jezila cel svet in ne bo zahtevala, naj jo peljem po mestu in kam v okolico, ker se je včasih pač hotela voziti po nočnih ulicah... Čaka ga delo in žena mu je rekla, naj pride hitro domov. Čakal jo je v temni ulici nasproti vratarske lože, tako da je lepo videl, ko so začeli deset čez deveto igralci hoditi z vaje. Videl jo je, kako je med prvimi hitela k vratom in potem čez majhen park do avta.

»Prekleti peder režiserski, sploh ne ve, kaj hoče, sam se ne znajde, puter ima v glavi, kaj puter, jogurt, enkrat pravi, da pride Angelika z desne, drugič z leve, danes pa trdi, da mi je zadnjič rekel, naj pridem iz avditorija... To si je mogoče mislil, rekel pa ni. In lepo te prosim, kako naj pridem s tistim kostumom, ki mi ga narisala Vlasta, iz avditorija in po stopnicah. Nuna pa pleza po stopnicah! Ni grozno, kaj, ljubi? Si slabe volje? Nocoj morava hitro, otrok ima vročino, ga je poljubila, potem se je spet jezila na tistega pedra režiserskega. Prav hecno mu je bilo (včasih, ne pa nocoj), kako ti gledališki ljudje vedno bruhajo in bruhajo svoje probleme in svoje jeze, nikdar ne vprašajo, če to sogovornika kaj zanima, nikdar ne vprašajo, kako pa kaj v vašem poklicu, ne, lop po teatru!

Čebljala je in se jezila, on pa je zapeljal pod most in zaklel, ko je z žarometi oplazil spačka, ki se je zibal na njenem prostoru. Zapeljal je malo naprej, izstopil pri prednjih vratih in spet vstopil pri zadnjih, jih zaprl, medtem pa je že tudi Marjana zlezla čez sedeže, mu ga vzela v roke in k sreči je šlo vse hitro z vstajanjem, da je kaj kmalu rekla: »Glej, glej, kakšen je!«... In ko sta si čez nekaj časa ožarjena v lice nategovala spet spodnje hlače, je nenadoma posvetila baterija skozi šipo avtomobila in Marjana je zaklela: »Mater, paceki!«

Začela se je nekaj skrivati, da bi je ne prepoznali, Marko pa je izstopil, si najprej zategnil pas, potem pa izročil miličnikoma svoje dokumente.

»A, vi ste,« se je nasmehnil mladi miličnik. »Nič, nič, samo nekoga iščeva« in odpeljala sta se, obenem pa rekla, da ni slabo, če veš, kdo koga kavsa v tem mestu.

»Preklete barabe neizživete!« se je jezila Marjana, prepričana, da mlada miličnika iz perversnosti ali zafrustriranosti stikata za ljubečimi se parčki. Potem jo je zapeljal čisto blizu doma, kjer je izstopila in mu pomahala v skrbeh, kaj je s sinkovo vročino. Urednik notranje rubrike pa je pritisnil na plin in odpeljal čez mesto v novo stanovanjsko naselje, kjer stanuje.

Ko je pozvonil, sta srčkani dvojčici Marika in Barika v rožastih pižamicah skočili ateku okoli vratu.

»Kje hodiš tako dolgo, saj veš, da ne moreta zaspati, če te ni!« ga je pokarala žena. Ker je bila pri hiši ravno era shujševalne kure, je pojedel sendvič s solato, ki mu ga je žena pripravila že pred eno uro. Rekel ji je, naj mu skuha turško kavo, si prižgal pipo in začel pisati »Kaj je s trgovino v našem mestu?«

»Kdaj bo pogreb?« je vprašala žena.

»Čez dva dni!«

»Uboga Kebričeva! Tako mlada, pa vdova. Hčerka pa v Nemčiji!«

»Tudi jaz sem ubog, ker sem ostal brez njega. Bil je naš najboljši novinar, živa legenda!«

»Raje pazi nase! Tudi ti preveč delaš! Zakaj se še po večerih mučiš in hodiš v redakcijo, kaj nimate dežurnih novinarjev!«

»Kaj češ, tako je!« ji je odvrnil, zavedajoč se, da mora biti prijazen z ženo, saj ga ima rada, ga čaka, skrbi zanj, on pa se igra z Marjano. Na mizo je položil nekaj nemških enciklopedij o ekonomiji, če bo iskal kak izraz ali tujko, in začel pisati, kako preskrba trgovine v kakem mestu ni odvisna le od subjektivnih faktorjev, ampak je posledica celotne ekonomije, uvoza, politike cen... Kje je le ta hudičev Kebrič jemal vse svoje znanje, se je čudil in tipkal. In ko je bila že polnoč, je korigiral, kar je napisal, in se zavedel, da ni vse skup pol toliko vredno, kot bi napisal pokojnik, zakaj ni samo še toliko počakal, da bi napisal ta komentar, pa bi ga potem zadela kap, če je bilo že usojeno, tedaj pa se je spomnil, da bi moral Marjano prositi, če bi hotela pojutrišnjem, kaj pojutrišnjem, jutri, saj je že pol ene, deklamirati na Kebričevem pogrebu Memento mori... Zdaj jo bom poklical, se je odločil. Saj gotovo še ne spi, gledališki ljudje dolgo bedijo in še bolj dolgo spijo, si je rekel; jutri zjutraj je za boga ne bo mogel zbuditi, to je vedel. Herman pa bo zafrkaval z imenom, ki ga je treba vpisati v protokol pogreba, da bo ja vsak vedel, kdaj naj kaj naredi... Toda, kaj če že spi, kaj če se bo oglasil njen mož, potem bo pač odložil... hvala bogu, da vsaj žena že spi, zaspala je s knjigo v roki... Stopi v predsobo, zapre za seboj in vrti številčnico... Hvala bogu, Marjana. »Ja, čuj, oprost, jaz sem, ne nič ni narobe... Kaj, ja razumem... (Marjana mu šepče, da bo govorila z njim kot z žensko, ker tisti njen kreten še vedno zija v avstrijsko televizijo...)... torej, kaj bi rada, prosim te, da bi jutri ob treh, v sredo, ja, deklamirala na Kebričevem pogrebu Memento mori, naredi to zame, saj veš, da je bil res fejest fant, ja, jaz te prosim, če bomo plačali, jaz ne vem... (prekleti gledališčniki, nič ne naredijo zastonj), bomo že, drugače ti bom pa jaz poplačal, te bom jaz nagradila, hehe, ampak zagotovo veš, ja, Memento mori, dolgost življenja našega je kratka, ja, saj bom pridna, pridna... se smeje Marko in odloži slušalko. Tako, tudi to je uredil... Potem je šel še enkrat v sobo in prebral članek. Saj spet ni tako slab... Zdaj pa spet, jutri nas čaka nov dan, upam, da se žena ne bo zbudila...

3.

Komercialni uradnik, likvidator Herman je sedel v svoji sobi in pripravljaj protokol za pogreb. Bil je slabe volje, najprej zaradi tako jalovega sestanka, kot je bil danes zvečer v pisarni glavnega, kjer niso precizirali skoraj nobenega detajla v zvezi s pogrebom, ampak površno rekli, boš že ti Herman naredil, še bolj pa je bil jezen na ženo in hčerki gimnazijki, ki spet niso napisale zapisnika o tem, kaj so delale popoldne. Sama anarhija, nenatančnost, izgubljanje časa! Ženi je povedal, da se čudi, da niti ona, kot učiteljica, pedagoginja ne ve, da red drži pokonci svet, potem se je zaprl v svojo sobo, vzel v roke seznam vseh zaposlenih v Našem glasu od Jaroslava do vratarja in začel sestavljati kombinacije za častno stražo ob krsti Ivana Kebriča. Saj nič ne ve. Siratka sirasti, nič konkretnega. Nekaj ti govori in govori! Jaroslav; le kako se mu lahko jebe vse skup. To je nedopustno, saj je direktor Našega glasa, saj Kebrič ni bil kdor si bodi, ampak prvo pero. Da o tistem frajerju Marku iz notranje rubrike sploh ne govorimo, vse mu je odveč, vse diskusije, vse dogovarjanje. O tistem spreobrnjenem pijancu Poliču, zdaj predsedniku sindikata, se ne spleča niti misliti... Kadar ne pije, je užaljen, če kdo samo omenja alkohol, polasti se funkcij, ker se mora baje rehabilitirati, potem pa se spet zapije in hodi pokozlan in ne sklicuje sestankov. Aljoša, ziznik, bo moral še nekaj časa zizati mleko, da nam bo enak. Kako danes mladi lahko napredujejo, on pa bo vse življenje gnil za pisalno mizo v komerciali med karticami in računi. Prekleta kasta novinarska! Ne, nisem ljudomrznik, ampak s temi površneži res ni mogoče delati! Ampak od jeze se protokol ne bo sestavil.

»Spored komemorativne svečanosti v avli Našega glasa:«

— 10. ura. Prihod mrliškega avtomobila z Gomile pred stavbo Našega glasa. Pogrebni uslužbenci in dva člana kolektiva (Koletnik in Markič) odnesejo truplo na oder. Dekoracija avle: hišnik tov. Slanič.

— 10. ura. Prva častna straža. Dva novinarja (Citeršleger in Zdravkič), dva administrativna delavca (Jančič in Bekčičeva) ter dva manualna delavca (Slanič in Vozlič).

— 10.10. Druga menjava straže. Dva novinarja (Aljoša in Močnik), dva administratorja (Metkovičeva in Prahova), dva manualna delavca... Ne bom prišel skozi, si je rekel naj bo do pol enajstih častna straža sestavljena samo iz štiri članov kolektiva, potem pa ob pol dvanajstih iz šestih... Gremo od zadaj... od slovesa.

— 12.00. Slovo, mimohod bralcev (kolikor bodo) se konča. Direktor Jaroslav odpre svečanost. Oktet Našega glasa zapoje dve pesmi (dogovor s kulturno animatorko tov. Marjano Meršič), govor predsednika delavskega sveta tov. Aljoše.

Seveda, ta smrkavec bo govoril. Naročiti mu moram, naj bo kratek, da se ne bo forsiral... Največ deset minut. Vse skupaj do četrta na eno.

— 12.15. Zadnja častna straža (glej poseben seznam!) nese krsto po stopnicah do mrliškega avta (ki se je medtem vrnil.), ob strani žalni špalir. Mrliški avto odpelje ob 12.18 . . .

Potem je sestavljal častno stražo, kombiniral, preklinjal, saj ni bilo preprosto sestaviti po pravilnem ključu dvanajst častnih straž . . . Najbolj pa ga je skrbelo, če se bojo, kurbe, držali, kakor je zapisal. Ne, njegova skrb ni bila kaka boleсна fikcija, zato je imel več razlogov. Gleda včasih, naš Herman, kako teče življenje pri Našem glasu. Nihče se ne drži tega, kar so se dogovorili, kar je zapisano črno na belem v pravilnikih in sporazumih, statutih in poslovnih. Vsi ti statuti in drugi samoupravni akti, ki so nastali po dolgem trudu pravnikarja in komisij, točno določajo dolžnosti in pravice posameznikov, vse v zvezi z delovnim časom, bolezninami, letnimi dopusti, nagrajevanjem po delu . . . Skratka, vse, in vendar ljudje ne vejo, kaj bi, sprašujejo, se pritožujejo, ignorirajo posamezne člene . . . Novinarji kar naprej trdijo, kako njihovega dela ni mogoče strpati v suhe paragrafe, ker je osnovni imperativ življenje in naključnosti, od katerih novinarji živijo, ne pa ta samoupravna birokratska dokumentacija. Ves žalosten in še bolj gneven položi včasih v službi vse te pravilnike, statute, poslovniške in sporazume na mizo in opazuje, kako dolgo se bo ta dan odvijalo življenje v Našem glasu po teh zapisanih členih in predpisih . . . Včasih komaj pol ure, pa se že vse polomi. Novinar kulturne rubrike pride pol ure prepozno, češ da ga ne bo nihče jebal, saj je bil sinoči do enajstih na premieri v gledališču, ko pa je prišel domov, je pisal recenzijo do treh zjutraj in naj mu zdaj samo kdo kaj reče, ker prihaja pol ure prepozno v službo.

Pa ni res! Ni res! To je megleno, to se lahko izrablja, to so lahko tudi triki. Čisto lahko bi tudi novinarjem določili delovni čas in ga merili s kontrolnimi karticami na avtomatski uri pri vhodu. Na srečo je bil Siratka toliko revolucionaren, da je dal vpeljati te kontrolne ure, ampak kaj, ko so jih nekateri ignorirali. Tako dosleden pa spet ni bil, da bi jim ne dal prvega plače. To bi bilo edino pravilno, kajti samoupravljanje ni samo pravica, dragi tovariši, je tudi dolžnost. Tudi pokojni Kebrič, bog mu daj dobro, je večkrat rekel: »Herman, pustite vi te kartončke in člene. Najboljši sporazum je, če napišem dober članek ali komentar . . . s tem kartončkom za kontroliranje prihajanja na delo, pa si vidva s Siratko obrišita rit, saj je jasno, da delam več, kot je treba.« Mogoče je to držalo, kar zadeva Kebriča, ampak ne za druge. Če dela več, kot je treba, je očitno nekaj narobe, potem dela nekdo manj ali premalo, potem ni delo dobro organizirano, potem ima mogoče premajhno normo, preveč točk . . . Tudi to bi morali pregledati . . . Toda Kebrič je bil en sam, zdaj še njega ni več, zdaj so tu sami ignoranti členov, alinej, statutih . . . Kaj bi ne bilo mogoče, da bi ta novinar kulturne rubrike sinoči, ko je šel v gledališče, stopil še sto dvesto korakov naprej do redakcije, odtisnil čas, kdaj je šel na predstavo, in ko bi bilo tiste, gotovo nore igre, konec, bi prišel nazaj in znova odtisnil čas, pa bi bilo črno na belem, koliko je ponoči delal za

časopis, zdaj pa seveda lahko govori o štirih urah in nihče ne ve, da je bil potem v restavraciji in večerjal... Kaj hitro bi bilo konec te fame o natrpanem delovnem času...!

Saj zato je tudi doma uvedel te zapisnike o porabljenem času. Načrtal je formular z urami od šestih zjutraj do desetih zvečer, torej za šestnajst ur na dan. Zahteval je od hčerk, žene pa ni mogel prisiliti, da sta vpisovali, kaj sta ob pošamezni uri delali. In kaj se je izkazalo? Da je laž, to večno jamranje o pomanjkanju prostega časa. Od šestnajstih ur, jih je komaj devet šlo za šolo in naloge, za toaleta in prehrano nadaljnji dve uri, ostalo je pet ur za randije, televizijo, kino, rekreacijo... Ne, ne bojo ga tako na pamet vozili žejnega čez reko. Ženo pa bo tudi prisilil, da bo izpolnjevala te formularje. Ne da bi jo kontroliral, ampak da ji bo dokazal, da učiteljski poklic ni tako strašen, da je poleg pouka, konferenc, priprav, popravljanja zvezkov še kar precej časa za gospodinjenje in za prosti čas. Da se ne bo kar naprej delala sužnja poklica in družine... Mater, če bi bil jaz upravitelj na njihovi šoli, bi naredil red... tako pa sem, žal, samo likvidator računov v komerciali.

Še enkrat je pregledal Protokol komemorativne slovesnosti, bil zadovoljen sam s seboj, si zaželel, da bi se, hudiči, vsaj enkrat držali tega, kar je zapisano, ter odšel v spalnico. Žena je spala, ali pa se je delala, da spi... Slekel se je in jo budil.

»Pusti me, za božjo voljo!«

»Ne misli, da je meni toliko do tega, ampak črno na belem piše, da se naj zakonci ljubijo vsaj dvakrat na teden, in danes je ta dan...« jo je stresal in začelo se je eno tistih ljubljenj v mestnih blokkih, kjer se zakonci še med tem sovražijo. Črno na belem.

4.

Siratka in Aljoša Čop pa sta sedla v restavracijo v novem hotelu. Nekaj vodk in piva sta že popila. Aljoša je bil zadovoljen, da spet sedi sam z glavnim in pije, ga posluša in mu prikimava. Čaka na priložnost, da pove, kako rad bi prišel z mesta dežurnega reporterja, ki mora vsako jutro tekati na trg in si ogledovati cene sadja in zelenjave, do mesta novinarja v notranji rubriki. Res je šele dobro leto in pol pri časopisu, toda bil je predsednik mladine, zdaj je predsednik delavskega sveta, (naj bo Čop, če je tako ambiciozen!) trudi se, nič ne ruši, nekaj izkušenj si je že tudi nabral, zakaj bi ne mogel postati novinar v notranji rubriki, lepo prosim. Seveda je častno vsako delo, seveda, čast je iti na trg ali v trgovine, čast je biti uslužbenec Našega glasa, kaj da ne, čast je delati s takimi kolegi, kot je Siratka...

Siratka pa je bil malo zagrenjen zaradi sestanka in kolegov, zato je izpil več ko ponavadi in je napadal prejšnjega urednika, ki je bil zdaj v prezgodnji penziji: »Saj sam vidiš, še zdaj ne morem popraviti vsega. Komaj sem izgnal iz lista avstrijske in italijanske reklame, mislim reklame

teh kramarjev. Objavljati v našem mestu take reklame, to je politična diverzija. Na eni strani so napadali ljudi, ki hodijo v Lipnico, po drugi pa objavljajo reklame... Kaj praviš? Ne samo, da so ga odstavili, ugotoviti bi morali stopnjo politične odgovornosti. Jaz pa naj to razjebano liberalistično mentaliteto spravim v red, povej, Aljoša! Zato ni čudno, če me ne marajo...«

»Ni res, maramo te, saj veš, da je včasih potrebna trda roka, nikomur ni več do dela, nekateri se usedejo na svoja delovna mesta in jih jahajo do penzije, pa se jim v resnici že vse skup lepo jebe, mladih pa ne pustijo blizu...« Kaj me ne poslušaj, se je spraševal Aljoša, ko je videl, da Siratka samo vrta svoje.

»Sicer pa se mi zdi ta moj posel včasih Sizifovo delo. Trudim se, trudim, da bi kaj premaknili, pa ni nikdar časa za temeljito reformo, vedno neke kampanjske akcije, nikdar ne pridemo do novega sistema... In tudi zdaj, vidiš, moram domov, da pripravim nekaj o tem Kebriču, da mu pametno spregovorim ob grobu...«

»Saj res, kaj boš govoril! Mislim, da se ne bi ponavljala...«

»Jaz bom zajel malo širše, veš! Cel naš sistem, ves novinarski poklic, samoupravljanje, dolžnosti tiska, ti pa ga prikaži bolj osebno... Saj je ura že polnoč...«

Aljoša pa je še naročil, natakarcica je opomnila, da je to pač zadnje, kar bo natočila, in vskočil Siratki v besedo: »Ampak moje stališče je še hujše! Mlad sem, podcenjujejo me, pravijo, da sem se preračunano dal izvoliti za predsednika, zdaj pa naj govorim ob Kebričevi krsti. Ali imam pravico? Jaz, ki ga nisem niti dobro poznal? (Zakaj ne reče, da imam!) Jaz, ki me vsi podcenjujejo... Samo ti si v redu, veš! Kaj naj govorim, da ne bojo rekli, da se produciram... Vseeno pa je boljše, da govoriva ti in jaz, kot tisti apatični Jaroslav ali cinični Marko... Nama vsaj za nekaj gre...«

Ampak tedaj je skočil Siratka z barskega stola in se udaril po glavi: »Tepec, kako sem mogel pozabiti. Joj, jaz tepec... Nismo se zmenili, kdo bo napisal nekrolog... midva pa sediva tu in pijeja... oprostilo!« In je že odhitel, Aljoša je ostal sam in ga še klical: »Dani! Dani! Kam letiš? Čakaj, greva skup!«, pa Siratke že ni bilo več... in Aljoša je sam plačal račun, kljub vsemu zadovoljen, saj je bil sam z glavnim, četudi je ta bolj mislil nase kot nanj. Ampak za začetek ni slabo... Glavni pa je že bil v recepciji hotela in telefoniral:

»Halo, ja, stanovanje tovariša Jaroslava? A ste vi, gospa? Moža mi dajte, ja, moža... Kaj ga ni? Kje pa je, ko je pa nujno... nekaj smo pozabili... Kaj? V tiskarno je nesel nekrolog, ja, hvala, recite, da me je rešil, da sem mu hvaležen... Lepo ga pozdravite... Pa zagotovo... Nekrolog? Hvala, čisto sem pomirjen...«

Zelo si je oddahnil, ko je stopil na ulico. Slišal je, da ga nekje kliče mladi Aljoša. Ni se mu oglasil. Ta Jaroslav ga je rešil... Vedno molči, ampak naredi, kar je treba. Potem pa se mu je zapičila v glavo misel,

kako je ta Jaroslav ves čas sestanka molčal, medtem ko je on govoril, kako je najbrž vedel, da bo treba napisati nekrolog, kako je pustil, naj on debatira in komandira, sam pa bo že naredil, kar je treba. Tako je v bistvu ves ta čas, kar je pri časopisu. Poslušajo ga, so rezervirani, delajo pa po svoji glavi. »Ampak jaz sem Dani Siratka, sem glavni urednik in delali bojo, kar bom jaz rekel!« Je rekel na glas, potem ko se je prepričal, da je ulica prazna . . .

Le izgubljen avto se je peljal v središče mesta in vase zagledani glavni urednik, ki je imel tudi že nekaj maliganov v krvi, ni mogel videti, da v njem sedi Jaroslav, ki se vrača iz tiskarne, kjer je čakal, da so stavci naredili črn okvir in postavili nekrolog V spomin našega Ivana. Ko je doma tipkal o človeški podobi pravkar umrlega tovariša, o njegovem delu in zanosu, se je počutil beden, ubog, nesposoben napisati kaj pravega ob taki priložnosti. In ker je imel že čez petdeset let, je pomislil, da se bo kak novinar prav tako morda že prav kmalu trudil in pisal njegov nekrolog. Tako to namreč gre. Vendar ne bi rad umrl kot direktor Našega glasa, niti v tem mestu. Rojen je bil v prestolnici in tja bi se rad čimpreg spravil. Ni imel več rad Našega glasa, ki mu je dal dvajset let dela, vse je bilo drugače. Zdaj so bili statuti, točkovanje, disciplinska komisija, kartončki za evidenco delovnega časa . . ., včasih pa je bilo tovarštvo . . . Tudi mesto je drugačno, temno, neprijazno, ponoči povsem prazno . . . delavci bojo vstali že ob petih, matere bojo budile otroke in jih zaspane vozile v vrtnice, že nekaj let ga ni nihče povabil k sebi na dom, sicer pa saj ni več domov, so še samo povsod enake sprejemne sobe s televizorji, steklenimi mizicami, naslanjači . . . Gledal je stanovanjske bloke, ta velikanska skladišča jogi vložkov, na katerih nemirno in trudno spijo meščani, kjer se s stisnjenimi zobmi in sikajočo sapo na hitro ljubijo zagrenjeni pari . . . le tu in tam še kaka luč v oknu . . . Tam čaka žena na moža, kakor čaka njega doma Zofka, tam se guli kak dijak, tam zgoraj stanuje paranoični študent prava, ki ima prižgano luč, da bi odkril policaje, ki so skriti pod posteljo, pod mizo, v stranišču, da bi ga spravili v bolnišnico ali zapor, tam nekje se prepirata mož in žena in ona jeca: »Zakaj si postal tak?«, za onim oknom morda piše pisatelj svojo novelo . . . Počasi je peljal proti domu, nezadovoljen s pravkar oddanim nekrologom, in počutil se je kot mrhovinar . . .

5.

»Kaj ti je spet?« je spraševal mož grafično opremljevalko Našega glasa Marijo. Stala je na balkonu, s katerega se bo lepega dne pognala na pločnik, kakor je vedno grozila. Gledala ga je odsotno, ko jo je s stisnjenimi zobmi peljal v spalnico. Saj nima smisla, da mu karkoli rečem, nihče ni vedel in nihče ne bo vedel, da je bil edini človek, ki bi ga lahko vedno ljubila, Ivan Kebrič. Tistih nekaj mesecev, kar sva se ljubila, je vrednih več kot vse življenje. Za kaj naj še živim . . . »Glava me boli,« je rekla možu in šla spet spat. Seveda ni nobeden zaspal, drug pred drugim sta se delala.

Njej pa so se podile po glavi slike izpred let, ko jo je Ivan držal za roko, ko je poljubljal njene dojke, ki so bile zdaj tako smešno odveč... Zdaj je umrl on, ob priliki bo umrla še ona in nihče na svetu ne bo vedel za to kratko silovito ljubezen, ki sta se ji odpovedala, ki se je prezgodaj končala, živel pa v obeh. Zdaj še samo v njej... Saj ta, ki leži tu poleg mene, ni nič kriv, si je dopovedovala in se mučila do jutra. Toda nekoč bo skočila, to je vedela.

6.

Zjutraj so imeli na svojih delovnih mizah vsak svojo številko Našega glasa in brali Jaroslavov nekrolog in gledali Kebričevo simpatično fotografijo. Torej ga res ni več, so komaj zdaj dokončno doumeli. Zdaj ko so videli črno na belem, ko je pisalo v njihovem listu. Včeraj je bila to še samo govorica, danes pa je to nepreklicno res z vsemi posledicami. Ob devetih je klicala v redakcijo Kebričeva žena. Hotela je Marka, in ko je dvignil slušalko, je slišal, kako hlipa:

»Gospod Marko, vi ste še moje zadnje upanje. Ni dovolj, kar nas je zadelo, zdaj mi ga hočejo pokopati na novem delu pokopališča, tam, kjer je trava, kjer ni nobenega drevesa, kjer so vsi kamni enaki... Če si ni moj zaslužil, da bi ga pokopali na starem delu pokopališča, potem si nobeden ni... Kaj ni vedno pisal pozitivno o pokopališču? Saj ga ne morem pokopati tam, kjer ležijo ko na tekočem traku. Ali hočete telefonirati na pogrebno podjetje, prosim... vi gotovo tam koga poznate... Pa mi javite, ja, lepo prosim, saj ne vem, kako naj sama skrbim za vse to, Tamare pa še ni, da se ni še njej kaj zgodilo, Jezus! Jezus!«

Odložil je slušalko in poklical centralo. »Dajte mi pogrebno podjetje!« je rekel kratkovidnemu telefonistu, ki je znal cel imenik tako rekoč na pamet. »Tako!« mu je ta odvrnil. Vendar se je Marku zdelo prehitro, ko je zazvonilo že čez kak trenutek. Pa že ja ni dobil pogrebnega, si je mislil, ko je segel po slušalki. In res ni bilo pogrebno podjetje, ampak Herman, ki je terjal, naj mu takoj pove ime recitatorke, ki bo na Kebričevem pogrebu deklamirala Memento mori.

»Marjana Gum!« je rekel v telefon in že hotel odložiti, ko je Herman še kar naprej mlel, da bo ob enajstih vsem dostavil natančen izvod protokola za jutri, »da boste vedeli, kdaj boste stopili na stražo, oziroma, kdaj boste imeli govor, aja, pardon, vi ne boste govorili, pa nič zato, boste lahko pokazali tisti Marjani Gum, kdaj ima svoj nastop, vse sem namreč točno predvidel... Častno stražo pa sem sestavil, kot smo se dogovorili, dva novinarja, dva iz administracije, nekateri, pomislite, kot tista Marija iz ateljeja za opremo Glasa, ni hotela v častno stražo, seveda nisem pozabil dveh manualnih delavcev, ampak če se ne boste vsi natančno držali zapisanega...« Na srečo ju je zmotil telefonist, ki je rekel: »Pogrebno podjetje imate, prevezem vas!«

»Halo, pogrebno podjetje, tu Naš glas, časopis, ja. Ne, ne, ne gre za članek, ne za tiste kosti, ki so jih bajé našli, ne, ne zanima nas, umrl je

naš novinar Ivan Kebrič, pogreb bo jutri, gre pa za prostor, ja, dajte mi direktorja, prosim!«

»Dober dan, tu Marko, novinar Našega glasu, ne, ne gre za tiste kosti, to ni moja stvar, za uslugo bi vas prosil. Umril je naš novinar, Ivan Kebrič, ja, jutri bo pogreb, žena, to je vdova, me je prosila, če bi lahko bil pokopan v starem delu pokopališča, ne na novem onstran plota, ja, pod brezo ali cipreso . . . Saj veste, Kebrič je bil gotovo večkrat pri vas, saj je pisal o pokopališču, krasno torej, čez kako uro bova pri vas . . . hvala, gospa bo zraven, ja . . . hvala, tovariš direktor, krasno, vse za mrtve, lepo geslo, ni kaj, adijo, hvala . . .«

Prekleti bizgac, si je mislil Marko. »Veste, da bomo naredili, kar se da, naše geslo je — vse za mrtve . . .« Marko pa je že spet vrtel telefon. »Gospa Kebričeva, ja, Marko tu, sem govoril, ja, kar tja pojdiva, pa boste lahko sami izbrali . . . direktor je prijazen, ja, sami boste lahko izbrali parcelo na starem delu pokopališča . . . Še vedno ste sami? Razumem, gospa, razumem . . . Čez kako uro bom pred vašo hišo . . . že v redu . . . držite se!«

Telefon. Siratka:

»Marko, zdravo! Že imaš material? Pridi k meni! Se moramo zmeniti tudi za jutri . . . to sranje z gorilnim oljem in premogom bomo tudi morali načeti. Ja, pridi! Ne moremo obstati zaradi te smrti, saj razumeš. Ne bo trajalo več ko pol ure . . .«

Ko je prišel Marko z mapami in s svojim komentarjem o preskrbi k Siratki, je tam že sedel Herman in mu natančno razlagal vozni red pogreba, saj to je neke vrste protokol in elaborat, je Herman natančno razlagal, Siratka pa je bil nervozen in je samo kimal, ja ja, že dobro, Herman, če ti tako rečeš, tudi o uporabi kartončkov za kontroliranje delovnega časa bova govorila, samo ne zdaj, dela imam vrh glave, čujem, da Poliča ni v službo, pa moram pogledati še pisma bralcev . . .

»Kaj, Poliča ni v službo? Kaj je nor? Saj ima jutri govor, in to pred večico ob 15.05, kaj bomo pa zdaj, tako mi pade v vodo delo, ki sem ga konstruiral do enih ponoči . . .«

»Ne, ne, saj ravno zato ga ni, ker piše govor, pa ima tako tremo . . .«

Siratka je že siten, ta supervestni Herman ga jaha s svojim protokolom, ne more ga pognati, da ne bo užaljen, vendar delo ne čaka, časopis mora jutri izziti ne glede, da je to dan, ko bojo pokopali Ivana Kebriča . . .

»Ti kar govori, Herman; Marko, ti pa mi daj material, da ga samo preletim, potem pa v tiskarno, saj ne vem, kje se me glava drži . . .« in že obrača prispevke, si izpisuje naslove, gleda mape z drugimi rubrikami, Herman pa se dvigne in reče: »Bom že še prišel!« in gre.

»Klister! Uboga žena!« reče za njim Siratka in Marko se tokrat seveda strinja. »Poklical sem te malo prej, da me rešiš tega natančneža. Ta še fuka po protokolu! Ampak, kar zadeva kontrolo delovnega časa, to pa ima prav . . .« govori Siratka in zavrti telefon in pokliče še druge urednike rubrik.

Sestanek pri glavnem je bil kratek, sama operativa, in Marko je sedel v avto že čez kake pol ure in se odpeljal v Globoko ulico, kjer je stanoval Kebrič. Parkiral je pol na pločniku in se ni mogel odločiti, naj gre gor ali ne. Pozvonil je pri vhodnih vratih in stopil nekaj korakov nazaj ter gledal, če bo kdo zgoraj odprl okno . . . Ne bi rad šel gor, saj je gotovo vse v mraku in solzah, še kaka žlahta je zbrana . . .

»Tovariš, je to vaš avto? Kaj ne veste, da ne smete parkirati na pločniku. Pločnik je namreč namenjen za hojo pešcev.« Pred njim je stala miličnica, lepo mlado dekle, ki pa je gledalo na moč mrko.

»Seveda sem.«

»In zakaj potem tako parkirate?«

»Ker ni drugej prostora, ker bom stal tu samo še eno minuto, čakam Kebričevo, da greva na pogrebno podjetje!«

Miličnica seveda ni vedela nič o Kebriču, Našem glasu, pogrebu, kakor je natiho upal Marko.

»Dokumente!«

Podal ji je dokumente in jo gledal, kako jih je pregledovala. Simpatično dekle, ki pa stiska ustnice, grbanči čelo, gleda strogo, da bi si ja kdo ne mislil, da se lahko z njo kaj pošali . . .

»Sto dinarjev!«

To je rekla, potem ko je malo obšla avto, pregledala registrsko številko, profile gumijastih plaščev in kaj drugega, kar je morda važno . . . in ko ji je Marko tiščal rdeč bankovec, ga ni vzela, ampak je potegnila iz žepa na joških nekak blok s potrdili o plačani kazni. In ko je stal tako kot šolar pred njo z bankovcem v roki ter čakal, da bo zapisala njegov priimek in registrsko številko, so se ljudje že ustavljali, se nasmihali in dajali pripombe, prihajala pa je že tudi Kebričeva v črnini: »Jezus, Jezus, gospodična miličnica, pa ga ja ne boste kaznovali, po mene je prišel, na pokopališče me bo peljal zavoljo parcele . . .«

»Me nič ne briga!« je odsekala miličnica in ni dvignila pogleda ter zapisovala še datum prometnega prekrška, Marko pa je stopil h Kebričevi, ki je bila oblečena v moderen črni kostim in ji dal roko kot v sožalje . . .

»Ah, nikar!« je govorila in jokala vdova, vtem pa je tudi miličnica dvignila pogled in se nekoliko zmedla, ko je videla črno in jokajočo Kebričevo. Verjetno ji je bilo zdaj že žal, da je kaznovala voznika bele lade, ampak zdaj ni mogla nič več pomagati in je rekla le: »Veste, smrt v družini je smrt v družini, predpisi pa so predpisi!«. Marko ji je dal denar, ki ga je končno že vzela, in mu je bilo žal za dekle, čeravno ni vedel zakaj, saj je ravnala kot prava miličnica, ljudje pa so se že tudi ustavljali:

»Aha, prvi bo, miličniki potrebujejo denar za plače!«

»Pogreb imajo, ona pa kaznuje, da je ni sram!«

»Ženske so hujše ko moški!«

»Ni res, prav je ravnala, glej, kje parkirajo, gospodje z avtomobili!«

»Nekdo jim je umrl!«

»Meni je tudi umrla teta, pa ne parkiram na pločniku!«

Marko pa je že vozil čez most in se prebijal skozi gnečo. Kebričeva je hlipala: »Moj Ivan, moj Ivan, zdaj ga pa ni več... To je ta prekleti poklic, to novinarstvo, zaradi katerega smo vsi mi trpeli, zaradi katerega pa mi ni verjel... Nikdar nismo imeli družinskega življenja, vse je bilo narobe zaradi tega njegovega novinarstva... ne samo on, tudi mi smo trpeli, mislite, da bi drugače odšla Tamara od doma, če bi imela dom... upam, da bo prišla popoldne, ne vem, zakaj je še ni, da se ni še njej kaj zgodilo... in ko je pisal tistega svoje Občana Jakeca in nekaj o njegovi ženi Cili, so me dostikrat v mestu klicali kar Cila, neki mulci pa so enkrat, lani, če se ne motim, jedli češnje in me streljali s koščicami in se hujskali, daj, zadeni Cilo, ki ne pusti svojemu Jakecu na nogomentno tekmo zaradi družinskega proračuna, on je namreč takrat nekaj takega pisal v tisti svoji rubriki, ki je nisem nikdar brala, drugikrat so se upokojenci norčevali iz najine pokojnine, čeravno še nismo dobivali penzije, hvala bogu, zdaj pa bom odvisna, koliko mi bojo odmerili penzije po njem, bomo videli, kaka siromaščina bo to, čeravno sem mogoče več pretrpela, poleg najuglednejšega novinarja, žive legende Našega glasa, kakor si lahko kdo misli, preklet bodi Naš glas in novinarski poklic in vse skup, samo da bom dobila tisto parcelo, ki jo imam v mislih...« Marko bi ji najraje rekel, da se je Kebrič v člankih vedno zavzemal za kremiranje in za novo pokopališče, kjer se ji zdaj zdi zamalo, da bi ga pokopala, ampak ko jo je slišal, kako se smili sama sebi, kakor da ji je pokojni vse življenje prizadejal same krivice, je bil tiho in se je raje trudil, da je našel prostor na parkirišču... In potem sta potrkala pri direktorju pogrebnega podjetja.

In kaj se je izkazalo? Da se z direktorjem pogrebnega podjetja poznata, da sta služila skupaj vojaški rok v Bileči, sredi pušk in bajonetov, da sta bila drug drugemu nekako znana že po telefonu, pa saj nista mogla vedeti, in zdaj bo direktor šel lepo osebno z njim in cenjeno vdovo, ki ji seveda izreka najgloblje sožalje, in bo pokazal najlepše proste parcele na starem pokopališču.

Zedinili so se za že zdavnaj opuščeni grob, katerega lastnina je bila že zdavnaj izgubljena, kosti prekopane, bil pa je skrit med brezo in ciprese, in tu bo Kebrič res lahko počival v miru. »Ja, tu bo res imel svoj mir, ki ga ni imel nikdar v življenju!« je pritrdila vdova simpatičnemu direktorju in hkrati pomislila, da ima ta koticček tudi svojo slabo stran, zelo slabo je namreč viden in tako ne bo nihče videl nagrobnika, ki ga bosta s Tamaro kupili... Vendar so baje drevesa nad grobom že pravi luksuz in je zato na moč hvaležna... »Tako, grob je izbran, tisočkrat vam hvala, gospod direktor«, zdaj pa prosi Marka, če jo odpelje do župnijskega urada, saj je treba mašnika naprej plačati, tudi ti so že čisto skomercializirani, a ni res? Za vse drugo pa je tako dogovorjeno, ali ne? Saj imajo na Našem glasu žalni odbor in to si je navsezadnje Kebrič tudi res zaslužil... Marko jo je mrk odpeljal do župnijskega urada, potem pa stopil na mrzlo pivo in iz govorilnice je najprej poklical Marjano, potem pa še ženo.

(Nadaljevanje in konec prihodnjič)

Dan, ko so pokopali Ivana Kebriča

(nadaljevanje in konec)

Tone
Partljič

7.

Siratka je klel v svoji pisarni. Vse je bilo zaradi tega pogreba narobe, vsi pretreseni, vsi brez volje za delo, on pa, ki jih opozarja, da mora časopis jutri vseeno izziti z vici, oglasi, križanko, kozerijo, s pismi bralcev vred, on pa je spet videti brezsrčen diktator, administrativni šef, ki je prišel v to prekleto hišo za to, da jih zajebava. Palič, abstinent svetniški, si je vzel enostavno prosto, ker piše govor za mrtvim prijateljem,

on pa bo še ves dan tu, zvečer bo imel toliko časa, da bo sestavil svoj nagrobni govor, ki ga bojo prenašali prek zvočnikov, in pri katerem bojo vsi ti neprijazni hudiči pazili na vsako besedo, ali bo dovolj pietetna. Kar po telefonu ti javijo, da jih ne bo v službo, mater, tu je ja vse gnilo, dal mu bo disciplinsko komisijo na vrat, temu Poliču, ki jih je gledal vse okoli sebe, ko da so oni krivi, ker se je že dvakrat zdravil proti alkoholizmu. In zdaj, naj on, Siratka, še pripravi pisma bralcev za tisk, ali kaj?

Milan Polič pa se je tresel deset kilometrov daleč. Ko je zjutraj sedel v avto, da bi se odpeljal v službo, je čutil, da bo danes hudič. Tresel se je, saj so možgani, jetra, srce, prebavila . . . vse je klicalo alkohol. Pred ženo je sicer vzel tetidis, vendar ga je skrnil pod jezik in ga čez čas izpljunil v straniščno školjko. Kaj me, hudič babji, klistira s tetidisom, abstiniram zaradi zavesti in spoznanja, da bom crknil, če bom naprej pil, ne pa zaradi tetidisa. Vendar je bila to že podzavestna priprava za vse, kar se je potem zgodilo. Prezgodaj se je odpeljal v službo, komaj je žena odšla na avtobus in v tovarno mila kontrolirat sestavo surovin v laboratorij, že je sedel v avto, da bi se malo popeljal in premislil, kaj naj jutri pove na grobu Ivana Kebriča. Žal mu ga je bilo, saj ga je Kebrič vedno zagovarjal, kadar so ga napadali zaradi pitja. On mu je tudi uredil, da so ga na hitro brez hrupa sprejeli na prvo zdravljenje, edini iz Glasa ga je dvakrat obiskal in uredil med zdravniki, da mu med delovno terapijo ni bilo treba plesti predpražnikov in košar,

ampak je lahko za pisalnim strojem pisal, sestavljal križanke za časopis ipd. Po prvem zdravljenju je abstiniiral tri mesece, potem pa znova jutranji vinjaki, trije, štirje, okajena glava . . . Davno že mu je upadla toleranca do alkohola, drugi hudiči so lahko izpili petkrat več nula-pet vinjakov, on pa je bil že takoj pijan . . . To je bilo strašno, ko so se mu po jutrih tresle roke, ko ga je vlekle skupaj zaradi bolečin okoli srca, ko mu je bilo slabo v želodcu in si je opomogel samo še z vinjakom, obenem pa obljubljal ženi, saj ne bom več pil, saj ne bom več pil. Oči so videle dvojno, v grlu je peklo, glava ga je bolela, potem pa odrešitev vinjak, vinjak in kava in spet je bil v redu . . . za nekaj časa. To se je nabiralo deset let, najprej so bila to objestna fantovska popivanja, potem navada, potem strast in potreba. Pijan, pijan, pijan se je poslanjal po straniščih, prišel domov, kot v sanjah slišal ženo, ki ga je prosila, naj neha, on pa je ždel na divanu, se zvečer izmuznil na pivo in vinjak, se vrnil in oblečen zaspal. Zjutraj se je z britvijo obril (dokler se mu še niso tako tresle roke), naribal kožo s pitralonom, se preoblekel in šel urejen od doma, največkrat je celo ženo odpeljal v službo, potem pa je izpil tisti svoj vinjak in kavo. Potem se že ni več mogel po jutrih briti . . . Kako je bil srečen, ko se je vrnil ozdravljen iz bolnišnice . . . Kurca, zdrav! Prestrašen. Tam so mu vbili v glavo, da že vsaka ponovna kaplja alkohola pelje v staro stanje, da se mora izogibati pijače in prejšnje družčine, pripovedovati je moral svoje življenje in kaj ga je zapeljalo v alkohol, vrtati je moral po svoji duši, pa ni prav vedel, v čem je stvar; ne, ni bila kriva žena, ki bi ga ne razumela, čeravno je res, da bi bilo bolje, če bi lahko imela otroke, ni bila kriva služba, prijatelji, starši . . . Kaj ve, kaj. Nekaj drugega? Navada, brezcilnost, praznina, nesmisel? Rekli so mu, da bi se moral nekje izrazito uveljaviti, v službi, v družbi, sprejeti bi moral kake funkcije, premagati mora komplekse manjvrednosti . . . kakšne komplekse, tepci! Toda, kaj . . . Tri mesece je šlo, potem je prišlo tako jutro kot danes . . . Samo da je danes, zdaj čisto drugače, zdaj je močan in sposoben abstiniirati . . . Vse to so ponovili drugič, le nekoliko ostreje in neusmiljeno. Družba da ne bo metala denarja za parazite alkoholike, žena je zagrozila s tožbo, zdravniki so zahtevali od Našega glasa, da mu zagrozi z odpustitvijo . . . Zdaj je tudi sam verjel, da ne sme popiti niti kaplje, ker ga potegne v vrtinec, da so bili nekje v podzavesti globlji razlogi, neki kompleksi, zafrustriranost, neodpornosti telesa, verjel je, da bi mogoče ne pil, če bi ga doma gledale presenečene in razočarane otroške oči, mogoče ni bilo brez pomena tudi to, da je bil pri štiridesetih še vedno samo urednik pisem bralcev, ker ni bil sam sposoben ničesar izvirnega napisati, verjel je, da je mogoče predolgo onaniral in da mogoče le ni najbolje, da je bila edina ženska na svetu, ki se je je dotaknil, žena, verjel in vedel je, da je alkoholizem res nevaren, hud, grozljiv, da te načne ko rak. In zdaj po drugem zdravljenju so res vsi pravili, da je čisto drug človek, izvolili so ga za predsednika sindikata (seveda ni hotel biti noben drugi in so se mu tako bolj maščevali kot pa pomagali); ampak zdaj, to jutro se je spet vse prebudilo v njem, vse to divjanje telesa po alkoholu . . . nekaj žganega, vinjak, vinjak . . . saj ne more brez vinjaka, saj ne more

govoriti na grobu brez ognja v črevesju, saj ne more hoditi v redakciji s seje na sejo brez omame, sladke in žgoče, saj ne more hoditi na seminarje sindikalnih funkcionarjev, kjer vsi pomalem pijejo, ne da bi pil, pil, pil . . . In že se je peljal po cesti mimo mesta proti vaški gostilni, kjer je zjutraj prazno, kjer bi lahko v miru izpil svoj prvi vinjak po toliko mesecih abstinence, pa ne bo, seveda ne bo, samo preskusit se pelje, saj vendar ve, da bi se zdaj žena res ločila, da bi mu vzeli funkcijo in pisma bralcev, saj vendar ve, da bi ga spet odpeljali v zaprti oddelek bolnišnice z deliranti, kreteni, debili, recidivisti, suicidalnimi tipi, če bi samo malo posegel po vinjaku . . . Zato naj bojo vsi lepo brez skrbi, saj ne bo pil . . . ampak čisto na meji tega je, da bi lepo vsem rekel: »Jebite se, hudiči, kregajte se v redakciji, žrite se na pogrebu Ivana Kebriča, spodnašajti si stolčke, varajte svoje zakonske tovariše, ovajajte se na komitejih in javni varnosti, točkujte se in si prilaščajte denar in honorarje, dajte mi spet najnižjo plačo, meni se jebe, jebe, jebe, razumete, jebe do Gevgelije . . .« Nikdar! Samo peljal se bo do gostilne, da sebi dokaže, kako lahko parkira pred gostilno, izstopi, gre okrog avta, ko da ni pred gostilno, ampak, recimo, pred krajevnim uradom, in spet sede za volan in hop, nazaj v mesto, nazaj v pisarno pregledat, čez kaj vse se pritožujejo ljudje v pismih bralcev, pregledat, kateri avtobusni sprevodnik je spet nazijal kako potnico, popraviti pismo o mesarju, ki je navagal premalo kosti, in potem vse to odnesti Siratki, pa še poklepetat, kako naj sindikalna organizacija izpelje javno razpravo o spremembi tega ali onega pravilnika o stanovanjih, osebnih dohodkih, delovnih razmerjih, o pički materini . . . To bom storil, kot že stokrat, saj nisem suženj tega špirita, si reče in parkira na dvorišču gostilne . . .

Pa je sedel že ob pol osmih v prazni gostilni in v telesu je bilo prijetno toplo od dveh vinjakov, vse je bilo pomirjeno, le pod lobanjo pekel kesanja — »Kaj sem storil!« Kaj? Nič. Pomiril se je in zdaj bi že lahko vstal in se odpeljal spet v mesto v redakcijo, ampak zdaj bi ga zavohali, da diši po vinjaku, in zagnali bi krik in vik, da spet pije, zato je boljše, če malo počaka in popije še kako turško, ta čas pa telefonira v redakcijo tajnici Marti . . .

»Imate telefon? Krasno. Lahko telefoniram v mesto? Ja, bolj grenko kavo, prosim.«

»Halo, Peter, ste vi? Dajte mi tajnico, Polič tu, ja . . . Marta, ste vi? Polič tu. Jaz bom malo zamudil, čez eno uro bom v redakciji . . . Nič, ni treba javiti Siratki, samo če me bo iskal . . .«

»O kavica! pa dajte še vinjak, dvojni in deci radenske!«

»Vinjak! Vinjak! Vinjak!« kriči telo.

»Vinjak, vinjak! kriči želodec. »Kako naj prebavljam, če mi ne daš!« Možgani: »Vinjak! Vinjak! Kako naj delamo?«

»Kako naj čistimo kri, če nam ne daš vinjaka, vinjaka!« kličejo jetra.

Roki: »Vinjak! Vinjak! Kako se naj ne treseva, ubogi, če nama ne daš!«

Vse telo: »Vseeno ali je rubin, trenk, talis ali cesar ali zvečevo, samo daj, daj mi!«

»Kaj delam? Kaj bo rekla žena? Kaj Siratka! Kaj klub zdravljenih alkoholikov? Kaj zdravniki v bolnici? Kaj delam? Samo danes, danes, ker je umrl Kebrič, najboljši med najboljšimi, vraga, najboljši med najboljšimi, najmanj slab med slabimi, kajti vsi v Našem glasu so slabi, pokvarjeni, lažnivi, karieristični, potuhnjeni, požrešni, ritolizniški . . . Samo ona, mala Martika, tajnica, ki ne bo nikdar izvedela, kako jo ljubim, samo ona je drugačna, nihče ne bo izvedel, da jo ljubim, jaz alkoholik, predsednik osnovne organizacije Zveze sindikatov, urednik rubrike pisma bralcev, ki sam ne znam pisati, ampak popravljam, kar drugi napišejo, kar napišejo nezadovoljni državljani, analfabeti . . .«

Tako je sedel Milan Polič in vse se je rušilo. Vedel je, da ga bojo obravnavali na klubu zdravljenih alkoholikov, kjer žene tožijo svoje može, nekdanje alkoholike, če so doma slabe volje, ker je to gotovo znak kake krize, vedel je, da se bo žena res ločila, da ga bojo vrgli iz službe.

»Kje pa, to si vse samo prečrno predstavljam. Zakaj bi se ločila? Zakaj bi me vrgli iz službe? Zaradi štirih vinjakov? Kaj pa drugi, ki jih izpijejo čez dan pet, šest, deset? Saj tudi Siratka pije, Marko pije, Kebrič je pil, cel svet pije, samo če jaz popijem vinjak, je vse hudičevo narobe, saj to je krivica . . .«

»Martika, halo, me slišite, mene danes sploh ne bo v službo . . . Jaz pišem govor za Kebričev pogreb, recite to glavnemu, prosim. Če bo še kaj spraševal, mu povejte, naj se jebe, to mu sporočam jaz, Milan Kebrič . . . Lepo pozdravljeni, Martika . . .«

In Polič je spet sedel za kmečko mizo in začel tako polglasno sestavljati nagrobni govor, potem pa je odnehal in preložil to na popoldne, ko se bo še pred ženo vrnil domov, saj zdaj pa res ne bo več pil . . . Vse to danes zjutraj je bilo zaradi tega, da je dokazal sebi in drugim, da lahko kak dan spi neka kozarčkov, potem pa spet abstinja, da še ni rečeno, da po prvi kapljici ni več konca. Tako. No, zdaj je šele devet in zagotovo lahko izpije še en vinjak.

»Še en vinjak, dvojni, ja; če je kaj narobe, zakaj bi bilo kaj narobe, zakaj sprašujete, vse je v najlepšem redu, vse je o kay, vse je katastrofa, draga gospa!«

8.

Marko se opoldne še ni dobro najedel, ko je pozvonil telefon. Ker ni pričakoval, da bi lahko bilo kaj zanj, saj je Marjana na gostovanju, je pustil, da je šla k telefonu, vendar ga je poklicala: »Zate!« In si tudi ni mogla kaj, da bi ne dodala: »Ženski glas!« Tiho je preklel Marjano, ki ga zagotovo kliče pred odhodom na gostovanje nekam v okolico mesta, ter vzel slušalko iz ženinih rok, pri tem pa jo je očitajoče pogledal zaradi pripombe o ženskem glasu v slušalki. Žena se ni umaknila in rezervirano je rekel: Prosim!«

»Halo, ste vi, tovariš Marko, atekov urednik? Tu Kebričeva Tamara. Skandal veste, saj sem hotela že včeraj domov, pa je JAT odpovedal linijo v Frankfurtu. Lahko daste v časopis to jugoslovansko avio malomarnost. In

kaj sem hotela? S Kurtom sva sedla v avto in se odpeljala. Ampak jutri moram že nazaj, ker ti hudičevi Nemci ne daj več ko tri dni prosto za smrt v družini. Strašno, kajne, to z atekom? Najbolj pa se mi smili mama. Ubogi atek! Ampak vas gotovo zanima, zakaj vas kličem. Veste, s Kurtom sva si ogledala atekovo parcelo na pokopališču, pa je res vsa v senci, ne vidi se. In, saj razumete, Kurt bi rad jutri snemal pogreb s kamero, z barvnim filmom, pa se ne bo v tisti senci nič videlo. Ali bi lahko šli še enkrat na pokopališče, mislim z mano in poiskali kaj primernejšega . . .«

Marko je najprej pomislil, da ne sliši dobro, saj vendar ni mogoče, da hči tako govori. O nekem Kurtu, kameri, o JAT letalih, vmes pa ubogi atek, parcela, se mi smili mama. Kaj ljudje nič več ne čutijo? Ženi pa je vmes povedal, da je Kebričeva Tamara.

»Kaj pa pravi vaša mama? Ona je bila vendar zraven, bila je zadovoljna. In zakaj ne dovoli, da bi ga pokopali na novem delu pokopališča, tam je zračno in sončno?«

»Ne, tega tudi jaz ne pustim. Novi del pokopališča ne pride v poštev. Ja, mama, mama je čisto uboga, njo je zelo strlo. Ona je veliko pretrpela poleg ateka zaradi teh vaših cajtnog. Ona seveda ni vedela, kaj gleda, danes, ko ste bili na pokopališču. Ampak rekla mi je, da ste videli še dve ali tri parcele, ki so tudi lepe . . .«

»Toda za vse to bi se moral znova pogovoriti z direktorjem pokopališča, to pa je zdaj popoldne nemogoče, kje naj ga dobim?«

»Mami je rekla, da se osebno poznata, da sta bila skupaj pri vojaki, pokličite ga, saj gotovo mora imeti telefonsko številko v imeniku, dajte, lepo prosim, storite nam to za ateka in me pokličite nazaj, ko boste uredili, recite direktorju, da ne bo zastoj,« in je odložila slušalko.

Marko je bil na moč presenečen, pustil je slušalko, da je obvisela ko mrtva roka, in šel v kuhinjo. Tam si je natočil viski, žena pa ga je gledala in čakala, da ji pove, kaj je vendar bilo.

»Kebričeva hči. Pomisli, premislili so si, zdaj hočejo neki drug grob. In samo govorijo, kako so trpeli poleg Kebriča . . . Boljše, da sem tiho.«
»In kaj boš zdaj?«

»Kaj bom, kaj bom!« in je šel k telefonu v predsobo, žena pa ga je slišala v kuhinjo.

»Zdravo, Franc, si ti? Krasno, da si doma. Marko tu, ja ja, saj se me spomniš od zjutraj, ja, s tisto ženo od Občana Jakeca. Oprosti, jaz nisem nič kriv, vem, da smo izbrali najboljši grob, ki ga imaš na razpolago, vem, ampak zdaj se je pripeljala Kebričeva hči in z materjo sta šli gledat grob in mladi se zdi preveč skrit med drevjem in njen kurc ali Kurt ali kaj že je ne more snemati z barvno kamero, mimoidoči nimajo nobenega pogleda . . . Oprosti, strašno mi je nerodno, ampak ali lahko greš popoldne še enkrat z nami . . . imaš čas . . . hvala ti, ti si genialen . . .«

Markova žena seveda ni slišala, kaj je direktor pogrebnega podjetja Franc povedal, očitno pa je privolil:

»Ne opravičuj se, Marko, no. Vse v redu. Mi v pogrebem podjetju smo vajeni tisočkrat hujših stvari. Zadnjič je prišla neka ženska, ki se je z možem zaletela v prikolico, ležala je v šok sobi, ko so ji ga pokopali, zdaj je prišla iz bolnice in zahtevala je izkop, da vidi, če ga niso njegovi bratje pokopali v stari obleki, novo pa prodali. No, k sreči jo je imel na sebi . . . to s Kebriči ni še nič, mogoče si bojo še premislili in ga do jutri kremirali, nikdar ne veš . . . Včeraj je prišla spet neka ženska in iskala grob svojega moža, ker je bila med pogrebom pijana in ni mogla zraven . . . Ja, veš, celega hudiča doživim, ti bi lahko pisal reportažo za reportažo, če bi te zanimalo. V redu, čez pol ure bom na pokopališču, naše geslo — vse za mrtve, se dobimo v moji pisarni, pogrebno podjetje mora delati vsak trenutek in biti na voljo svojim strankam Podnevi al ponoč, mi gremo na pomoč, adijo!«

Marko je šel v kuhinjo in rekel ženi: »Jebenti, veš, da ne vem več, kdo je bolj nor, ali tista Tamara ali ta moj kolega ali pa jaz. Zdaj pa grem izbirat nov grob. Adijo!«

»Pa hitro pridi!«

»Veš, da bom!« je odgovoril avtomatsko, kakor je žena že deset let avtomatsko ponavljala pa hitro pridi in saj ne boš dolgo. Odpeljal se je z liftom v pritličje. V liftu je bilo napisano: »Živel! pederi!«

Dobili so se v direktorjevi pisarni. Res lepa, v črnini mogoče še bolj, Kebričeva Tamara s svojim Kurtom, managerjem kaset in gramofonskih plošč iz Frankfurta, vdova, Marko in prijazni direktor, ki ga je Tamara takoj šarmirala. In ko so šli po peščeni potki in je zvonilo k nekim drugim pogrebom, se je direktor Franc pošalil, da bo storil vse, da bo mlada dama zadovoljna in si tudi sama zaželela biti njegova stranka. Poiskali so še tri preostale lokacije, izbrali najboljšo in najbolj vidno ter se nekako zadovoljni poslavljali. Tamara je pred odhodom porinila direktorju sto mark, ki pa jih je ta odločno zavrnil, češ da podkupnine ne sprejema in da je to naredil zaradi pokojnika in ker je to njegova dolžnost. »Vse za mrtve, je naše geslo!« ji je povedal, ko pa mu je denar še naprej vsiljevala, češ da ga naj da grobarjem, ki bojo kopali jamo, se je vdal in rekel, da bo marke vzel, zapili pa jih bojo grobarji, saj si dobrega grobarja ni mogoče zamisliti brez malo vina v glavi. Kako bi sicer vzdržali v tem poklicu? Potem pa jih je tudi sam vabil v pisarno na kozarček, vendar je gospa Kebričeva rekla, da ji je slabo in da želi domov, in tudi Kurt je že rekel Auf wiedersehen in karajoče pogledal Tamaro zaradi presproščenega obnašanja, vendar se je ta že jokala in rekla ubogi atek, ubogi atek . . . Kurt jo je prijel trdno pod roko in Marko si ni mogel kaj, da bi si ne predstavljal njegove lepe plavolase glave pod šlemom . . . Z direktorjem sta pa šla na kozarček v spomin na vojaški rok. Kaj vse mu je potem Franc pripovedoval o pokopališču, skoraj ni mogoče verjeti, čeravno je čista resnica.

9.

V vaški gostilni so se vsi norčevali iz pijanca v kotu. Gostilničarka je šepetaje pripovedovala šoferjem kamionov, fantom iz okolice, kmetom ob šanku, da je to neki gospod iz mesta, ki je prišel zjutraj sem in se ga nalučkal, da ga mora očitno nekaj zelo žreti, saj je nekajkrat telefoniral v mesto . . . ampak zdaj ga naj nekako spravijo ven, siromaka, saj ima zunaj avto, naj mu vzamejo ključe in ga položijo na zadnji sedež, saj peljal se zagotovo ne bo, v gostilni pa tudi ne more spati . . .

In fantje so dvignili Poliča in ga spravili v avto, poleg pa govorili: »Hej, očka, gremo! Tu ni vaša spalnica! Ja, cel liter vinjaka ste ruknili . . .« Vrgli so ga na zadnji sedež, on pa je nekaj neartikulirano jamral. Ponoči, mogoče nekaj čez polnoč, se je zbudil . . . Peklo ga je v ustih, peklo od žeje, strašne žeje, po dlesnih in nebu je imel bolečo pekočo oblogo od vinjaka, ki ga je tudi v drobu pekel kot žerjavica, toda zdaj je bil potreben mrzle vode ali še rajši mrzlega piva . . .

Zapil sem se, konec je, je šlo ko elektrika ob prvem preblisku zavesti skozi glavo. Tresel se je. Kje sem? Čigav avto? Moj? Vode, vode, piva! Izkobacal se je iz avta in gledal, kje je. V temi je stala pred njim temna lisa, najbrž hiša. Pogledal je v nebo. Noč. Katera? Prva, druga, tretja, odkar je zлил vase prvi vinjak. Zadnja? Kdaj smo, kakšen dan? Danes, še včeraj, že jutri? Torek, sreda, četrtek? Če so sploh še dnevi na svetu. Če so? Kje sem? Kdo? Jaz Polič Milan. Predsednik osnovne organizacije zveze sindikatov, rehabilitirani član kluba zdravljenih alkoholikov. Kje je moja žena? Kje je mesto? Zakaj sem tu? So že pokopali Kebriča? Vse sem definitivno zasral. Koliko je ura? Sem žrl en dan ali več. Kaj so delali v gostilni z mano? Me niso cukali za hlačnico? Mi niso nasuli popra pred nos, da sem kihal, in so se režali, mi ni nek mulc potisnil goreče cigarete v uho? Kaj nisem klical v Naš glas? Kaj sem govoril Martiki, da jo ljubim . . . Kaj se mi je čisto utrgalo?

Hvala bogu, lahko hodim. Saj ne more biti drugo, ko da je minil en dan mojega pijančevanja. Kaj je en dan od 365 dni v letu? Koliko jih drugi vržejo v stran? Kaj je en dan v življenju? Nič!

Mater, sem pijan, ne morem vtakniti ključa v ključavnico . . . Aja, to je ključ od stanovanja . . . Tega moram . . . zjutraj sem se peljal sem, da bi šel okoli avta. Bom lahko speljal!? Bom! Okna, tako, lepo pridna, odprli smo vas . . . Avto pelje . . . Zdaj pa počasi domov, bogve koliko promil imam v krvi . . . Ampak od popoldneva nisem nič pil, če se prav spomnim, saj sem spal . . . Gremo . . . nekaj maliganov je moralo že iz krvi . . .

In je speljal, prižgal luči. Toda bil je čisto bolan. V ustih, požiralniku, želodcu, drobu, v lobanji — vročina, pekel! Žeja! Joj, kako kličejo po mrzli vodi jetra, čreva, želodec, usta . . .

Mater, kaj naj rečem ženi? Tanji. Zdaj se bo ločila, vem . . . Najprej pa se bo jokala. Kaj naj rečem v redakciji? Nič, jutri zjutraj se oglasim . . . trezen, umit, obrit . . . govor bom sestavil dopoldne . . . Kaj sem le vse

naročal tajnici . . . Marti . . . Martiki . . . kaj sem ji pravil, da jo edino ljubim in da ženo sovražim . . . rekel sem ji, naj gre povedat Siratki, da ga jebem v uho . . . Upam, da ni šla . . .

Jebenti, kaj delam na tej strani ceste? Nazaj, nazaj, na desno stran . . . Žena me išče, Siratka me išče, predsednik kluba zdravljenih alkoholikov tovarič Kličer me išče . . . Siratka je že obvestil svoje policaje . . . vsi me iščejo . . . Ne, ne morem peljati tu po glavni cesti, preveč sem pijan . . . In tam na križišču je vedno milica . . . Kar tu čez jo bom ubral, tu čez breg po makadamu, pa se bom pripeljal v mesto skozi predmestje . . . Joj, samo do nekega vodnjaka moram priti, saj me bo drugače razžrlo. Kaj je zdaj to . . . kam . . . Tresk . . . šipa razbita . . . mater, nesrečo imam, kri mi teče iz nosa . . . NESREČO IMAM . . . Zapeljal sem s ceste . . . Hvala bogu, nič ni . . . Blatnik . . . ampak, ne bom prišel nazaj na cesto . . . nos imam samo počen . . . rigverc, ne gre, samo še bolj lezem . . . prekleti avto, svinja, zakaj me zajebavaš . . . zakaj samo mene cel svet muči in ubija, prekleti avto, na, na, avto . . . Zdaj pa imaš . . .

In spet sede v avto v upanju, da bo zdaj pločevina pokorna, ko jo je nátepel, avto pa je dokončno v grapi, nič se ne da narediti . . . Nič, poriva, potiska, pleše okoli avta, ga tolče, dviguje, joče, joče, saj ve, da zdaj do jutra ne bo več prišel v mesto in da je dokončno propadel. Ne, zdaj ne more domov, ne peš ne z avtom, pomoči ne more priklicati, ker je pijan. Samo osem kilometrov do doma, v resnici pa tako daleč v tem nočnem sadovnjaku . . . Mogoče pa sploh ni vse skupaj res, kar se mu dogaja. Mogoče se bo šele zdaj prebudil, pa bo vse v redu . . . Gre po hribu navzdol, teče, stran od avta, pride na travnik, teče, vstran od ceste, vstran od avta, od žene, od sebe, gazi moker travnik, pade v jarek z vodo, ki ga je prekrila visoka trava, v kalužo in pije vodo v jarku, pije in pije, ni dovolj hladna, vendar je dobra, želodec je hvaležen, čreva so hvaležna. Tava naprej. Kam? Vseeno, vse je namreč končano, definitivno končano, spet je začel piti, na zdravljenje ga ne bojo več spravili, sploh pa ona, jalovka frdamana, ne, ja, zdaj ve, zdaj ob dveh ponoči, ko se utrinjajo zvezde, ko je moker do pasu od trave, zdaj nepreklicno ve, da je ona vsega kriva, če bi imela otroke, bi imel za koga delati, za koga abstimirati . . . Kot davne sanje se zdi hip, ki ga prevzame, ko namreč vidi Tanjo, lepo, objokano, ko mu pravi, da ne bo mogla imeti otrok, on pa ji poljublja solze in pravi, saj imava drug drugega, Tanja . . . sam ve, da to ni res, kakor ni res, da zaradi tega pije . . . pije, ker ni mogoče živeti brez pekoče bolečine v drobu . . . Spet temna lisa . . . hiša . . . ne, osamljen kozolec, seno, hvala, saj ima srečo, ima, leči, zaspati, spati do jutra, se prebuditi s trezno in razsodno glavo, še je čas za govor, čas za pogreb, čas za avtomehanika, še je čas za življenje . . . vse bo uredil . . . kaj je en dan pijančevanja v enem letu, v življenju . . . Leži v senu in ne sliši hripavega fazana čisto blizu. Pogrezanje, padanje, tema, muka, tema, spanec, tema, nezavest . . .

10.

Noč pa je bila tudi v mestu. Ravno tako morasta. Najprej je v spanju kriknil Siratka, ko ga je zbudil telefon. Kaj se je zgodilo, ga je prešinilo, ko je segel z roko po slušalki. Malo je počakal in ko je znova pozvonilo, je dvignil.

»Kdo? Poličeva? Če vem, kje je vaš mož? Kaj ni doma in ne piše govora? Ni ga doma od jutra? Telefoniral je v redakcijo, da ga ne bo v službo, ker piše nagrobni govor. Kaj, jočete, zakaj? Spet se je zapil? Mislite? Kaj?« Odložila je. A, da se je spet zapil. Zdaj ga bom pa odpustil! Ali pa ga bomo dali na kako nižje delovno mesto. In funkcijo predsednika sindikata mu takoj vzamemo. To me je nasral tisti Aljoša, češ da moramo dati Poliču spet priložnost in da nihče drug noče. Ga bomo kaznovali, pijanca! Tovariši, red mora biti . . . Tako, zdaj pa ne bom zaspal, zdaj se bom pa mučil . . .

Vstal je in v pižami stal ob oknu. Gledal je druga temna okna, kjer spijo ljudje, najbrž dva po dva. Kaj je narobe z njim, da je sam? Potem pa je šel na sredino sobe, prižgal luč in začel ponavljati na glas govor za Kebričev pogreb. S kulico si je pisal režijske opombe: »žalostno«, »udarno«, »v molu«, »moško«, »tragično« . . . In ko je potem bral še enkrat in upošteval opombe, je bilo veliko bolje. Bil je zadovoljen s seboj.

Poličeva si je ogrnila plašč in šla na milico vprašat, če je imel kdo prometno nesrečo.

»Pomisli, najprej mi je rekel, da jebe glavnega v uho, hehehe, potem pa, ko je klical že popolnoma pijan, mi je rekel: ‚Martika, samo vas ljubim!‘, hehehe.

»Ti bom že dal, samo vas ljubim . . . Sicer pa poskusiva, če gre v uho . . .« In sta se igrala naprej, hehehe, Martika, tajnica v rubriki Pisma bralcev, in Djonović, uvoženo levo krilo nogometnega moštva v mestu . . . Če se dva res ljubita, so še tako čudne igre lepe.

»Spet si na balkonu, pridi noter, Marija!« je spravljal mož Marijo v spalnico. Tehnična urednica Našega glasa se je odločila, da možu to noč pove.

»Veš, jaz sem ga ljubila . . .«

»Koga?«

»Ivana. Tega, ki ga bomo danes pokopali!«

»Že dobro, Marija, zdaj pa zaspiva!«

In sta ležala in gledala v strop. Marijin mož je skril ključ od vrat na balkon pod blazino in ves prestrašen mislil, da bo moral na neki način spraviti ženo na pregled v psihiatrično bolnico. Ponoči je hodila na balkon, rekla je, da se bo vrgla na pločnik, in zdaj si izmišlja, da je imela nekaj s pokojnim Kebričem. Ta ksenofobija je patološka, to mu je bilo jasno. Marija

se je delala, da spi, v resnici pa je znova doživljala tisto leto ljubezni z Ivanom, ki se ji je odpovedal, ker ni hotel ubiti žene in hčerke Tamare, kakor ji je rekel . . . Se bom pa jaz ubila, mu je takrat rekla in zdaj je čutila, kako ga je izdala in kako je on prej odšel tja, od koder nam ni treba nazaj v ta blokovska stanovanja . . .

11.

Ura je bila deset in v avli Našega glasa je bilo vse pripravljeno. Črni katafalk, črne kravate, črni robčki, črn trak na fotografiji. Kolegi in dva od pogrebnega podjetja prinašajo krsto v avlo, kjer bo ležala naslednji dve uri. Prva gneča se zorganizira. Častna straža stopi ob krsto, iz zvočnikov se oglasi glasba, tiha in žalna, Herman vse nadzoruje in potem odkljuka točko za točko v protokolu.

To je bil res njegov dan. Vse je teklo, kot je zrežiral, napisal, načrtoval. Zena mu je sicer zjutraj rekla, da poleg njega ni mogoče živeti in da bo še znorel od tega pogreba, vendar to zdaj niti ni bilo važno. Važno je, da je pogreb stekel po točno določenem redu, da so vsi iz častnih straž vedeli, kdaj in kje morajo pristopiti, važno je, da se je vsaj en dan odvijalo življenje tako, kot je bilo črno na belem zapisano. In od desetih naprej so prihajali bralci in radovedneži ter se klanjali spominu Ivana Kebriča.

Nekaj minut pred dvanajsto sta prišli v črno oblečeni in s črnim pajčolanom čez klobuček na obraz, Kebričeva vdova in hči Tamara. Kebričeva je bila nekam posušena od žalosti, Tamara pa lepa, malo mesena. Bili sta žalostni, skromni, slovesni. Sedli sta v vrsto stolov, ki so bili pripravljene. Zaškrtalo in zabliskalo je nekaj flešev. Prišlo je nekaj občinskih funkcionarjev. Avla je bila nabita. In pred krsto je stopil Jaroslav:

»Zbrali smo se ob žalostni priložnosti. Poslovili se bomo od nenadoma umrlega novinarja in prijatelja Ivana Kebriča. Prosim, če z enominutnim molkom počastimo njegov spomin!«

Vstali so, gledali bolj v tla kot naravnost in ko je Herman preštel do trideset, je Jaroslav rekel: Slava mu . . .

Komaj so se gostje usedli, je Majda dala znak in osem deklet v črnih oblekah je zapelo Gozdič je že zelen. To je ženski oktet Našega glasa. Tudi oni imajo kulturo, o ja. Imajo kulturno animatorko, ki hodi tudi na republiške in zvezne seminarje. In se spleča, saj zdaj njen oktet poje žalostno, visoko, da ptičke pod nebom veselo pojo . . . Dekleta so resna in ganljivo pojejo. Človeka ima, da bi zaploskal. Skromna so. Marka je kar strah, kako se bo obnašala Marjana popoldne na grobu, ko se ji vedno zdi, da jo morajo vsi občudovati, zlasti če deklamira žalostne stvari. Toda pesmi je bilo konec in korak naprej je stopil Aljoša Čop, mladi predsednik časopisnega sveta, in roka, v kateri je držal listek, se je na drobno tresla.

Spoštovani žalni zbor!

Kot eden najmlajših novinarjev Našega glasa se poslavljam od Ivana Kebriča, učitelja, tovariša, novinarja, človeka. Ko sem prevzemal to težko

in žalostno dolžnost, sem si mislil, da pravzaprav nimam pravice govoriti ob krsti tako velikega človeka, saj sem bil njegov kolega le leto in pol, tu so drugi, ki so delali z njim deset, dvajset in tudi teh dolgih trideset let, kar izhaja Naš glas v svobodni in socialistični državni skupnosti. Pa sem si rekel, da se ne poslavljam od našega Ivana v svojem imenu, ampak najprej v imenu vseh, ki smo ga brali, poznali, delali z njim.

Kebričeva življenjska pot je bila značilna pot slovenskega razumnika po veliki osvobodilni vojni. Izhajajoč iz zavedne družine se je tudi sam takoj vključil v obnovo porušene domovine, čeprav mu je bilo šele šestnajst let. Iz gimnazije ga je namreč pot vodila v delovne brigade, kjer je preživel šest mladostnih delovnih mesecev. To je kalilo njegovo telo in njegov duh, saj je vedel, da vsak kubik gramoza, vsaka samokolnica in vsak meter nove proge pomeni pot v lepši svet. Bil je trikratni udarnik, udarnih socialističnega dela. In čeravno je gimnazijo dokončal z odličnim uspehom, mu tedanje razmere, delavsko poreklo njegovih staršev in tudi potrebe po sposobnih mladih ljudeh, niso dovolile, da bi lahko odšel študirat v metropolo na univerzo. Ne, prijel je za pero in ni ga izpustil do predčerašnjim, ko je omahnil dobesedno sredi dela. Naš glas je potreboval mladega novinarja in dobil je tedaj pred tridesetimi leti Ivana Kebriča, ki se je brez univerze, toda kot avtodidakt dvignil do najboljšega novinarja, to lahko zdaj mirno rečemo, do žive legende našega lista . . .«

Mater, kake otrobe veze, je premišljeval Siratka in bil zadovoljen, da bo govoril zadnji in bo lahko do takrat še marsikaj popravil . . . In to govori o sebi, to, o novinarju brez šol. Tudi on se nam je prislinil le s končano gimnazijo, z enim nedokončanim letnikom filozofije . . . In če jih pogledam te novinarje, jih vidim, kako so razdeljeni na one redke mlade, ki so prišli s fakultete, in na te priučene. Ne da se reči, da so oni s šolami kaj boljši ali da so ti priučeni bolj življenjski, ne, so samo pravi novinarji in tisti, ki bi hoteli biti novinarji, to nima nobene zveze s šolami, ampak med tema dvema vrstama časopisnih ljudi teče neprestana tiha vojna, mržnja, ki včasih izbruhne ob kakem točkovanju kvalitete, ob kozarcu, diskusiji . . . Ampak ta Kebričeva Tamara, mater, je seksi, v tej črnini še bolj, lepotica, kaj dela v Nemčiji, kaj počne s tisto veliko švabsko glavo s plavimi lasmi in fotografom . . . Zakaj ne ostane tu? Kaj je to? Kdo nima miru med govorom, kdo mi maha? Poličeva žena, žena nekdanjega predsednika sindikata, kajti Poliča bo treba zamenjati, tudi danes ga ni in njegova tajnica Marta mi je povedala, da je že včeraj klobasal take po telefonu, da je bilo očitno, kako je pijan. Klical je skoraj ves dopoldne. Ampak, kaj hoče zdaj ta njegova bleda žena? In je pokimal Poličevi, da jo vidi in da jo bo počakal po svečanosti, pokimal ji je ter videl, da se joče, očitno ne zaradi komemoracije. Ampak tega Čopa bomo zamenjali, tudi urednik pisem bralcev ne bo več. V administracijo ga bomo dali, v naročninski oddelek . . . Če se je zapil ali ne. Saj ne gre, da bi človeka na takem položaju čakali v službi in trepetali, ali bo prišel ali ne, ali se bo zapil ali pa hodil na sestanke kluba zdravljenih alkoholikov. Je v recidivi ali ni? Pa so mi očitali, da zahtevam preveč ka-

drovskih sprememb, da se obnašam ko kaka nova metla, ampak tu je vse napačno kadrovano, to se vidi, za to imam dokaze. Ta nori Aljoša, podrepnik, ki ga bom pa moral postaviti v notranjo rubriko, nič ne pomaga, tudi sposoben je, ta Aljoša, mi je kar naprej pravil, da moramo s Poličem nekaj narediti, naj mu damo funkcijo predsednika sindikata, da moramo zaupati ljudem, tudi Kebrič mi je rekel, naj bom človeški, in kaj imam zdaj s tem Poličem? Paradajzov zos! To. Kaj bo ta čopavi hudič govoril še dve uri?

»Težka je izguba, težko se bomo navadili, da bo stol v notranji rubriki prazen in ne bo za mizo novinarja, ki je znal vselej ob pravem času zapisati pravo besedo, toda življenje bo teklo neusmiljeno naprej, kdo drug bo sedel na njegovo mesto . . .«

Ta mali hudič se kar sam ponuja, se je razjezil tudi Marko, da ne govorimo, kako divje se je prestopal Herman, saj je ura že dvanajst in dvajset minut in devetinštirideset sekund, ta smrkavec pa še kar naprej govori in se laže, avto pa bi moral odpeljati ob 12.18. Spet se ne držimo dogovorjenih in zapisanih stališč.

»Njegovo delo pa bo ostalo. Zato dovolite, da v imenu samoupravnih organov Našega glasa izrečem iskreno sožalje soprogi in hčerki ter vsem drugim sorodnikom našega Ivana Kebriča. Slava njegovemu spominu!« Vsi: »Slava«!, v molu.

Končano, hvala bogu, dobro mi je šlo, kaj ne bo nihče ploskal, a ja, na komemoraciji se ne ploska, samo še ko sem govoril na kongresu mladine, sem imel tak občutek, v redu je bilo, čutim . . .

In spet se je oglasila glasba in cmihanje je prešlo v jokanje, zdaj se tista Marija, arhitektka v grafični opremi, tako joče, pa da ni kaj na tem, namreč da sta se rada videla, ne Kebrič je bil vedno zvest . . . Samo da bojo zdaj pravilno nesli krsto, je skrbelo Hermana, mater, kdo bo odprl zadnja vrata avtomobila, nisem odločil, a ha, delavec, šofer jih je odprl . . . Vdovi izrekajo sožalje Jaroslav, Siratka, Aljoša, Herman . . . Špalir joče, avtomobil začne počasi drseti izpred časopisne hiše, Tamara, Kurt in mama pa sedajo v mercedes, tudi črn, z nemško registracijo, in se počasi peljejo za mrliškim avtom . . .

Prvo dejanje je bilo končano. Drugo se bo začelo ob 15. uri na Gomili. Razšli so se, s Siratko pa je šla v njegovo pisarno Poličeva žena in povedala, da moža ni, da ga včeraj ves dan ni bilo, da je očitno pil nekje v okolici mesta, ker so miličniki prišli povedat, da so našli v obcestnem jarku njegov avtomobil, rahlo poškodovan, da pa o njem ni sledu, da si je mogoče kaj storil, saj vemo, v kakšnem stanju je, ampak ona, žena, je povsem nemočna, ne ve, kaj bi, zapustila ga bo, ker je to strašno in se ne da vzdržati, da vseeno prosi, če lahko odda tole Poizvedbo . . . To bo še naredila za svojega moža, potem pa konec, nepreklicno konec, čeravno ga ima rada, ampak ona ne ve več, kaj bi, pa tudi tu v redakciji niso nikdar verjeli, da je tako hudo in ji niso pomagali, njemu pa sploh ne, siromaku.

Siratka bi najraje vzkipeł in se razjezil, kaj bi naj še napravili, za boga, postavili so ga za predsednika sindikata, da bi imel kako skrb, da bi ne imel

kompleksa manjvrednosti, dali so mu uredništvo pisma bralcev, čeprav je bil v bistvu nepismen, ampak v redu, objavili bomo, čeravno se lahko zgodi, da se bo zdaj zdaj od kod priklatil, pijan, povaljan in je mogoče vse to preuranjeno. Če pa ona res slutí, da se je nekaj zgodilo ali se šele bo, potem bojo pač objavili, seveda tudi na disciplinsko ga bojo dali, morajo, disciplinska komisija bo primer obravnavala po pravilniku, to je vse, kar jim lahko zdaj odgovori . . . In poklical je tajnico, ki je odnesla Poizvedbo v tiskarno, kjer jo naj objavijo v rubriki Pogrešamo.

»V torek zjutraj se je odpeljal z avtom od doma Milan Polič. Dan kasneje so našli organi prometne milice njegov avto nekoliko poškodovan. Pogrešanega Milana Poliča pa ne. Kdorkoli bi o njem kaj vedel, naj javi na najbližjo postajo ljudske milice. Lahko da je poškodovan ali kako drugače bolan.«

12.

Kalkulant in likvidator računov v komerciali Herman ta dan seveda ni delal svojega dela v pisarni. Ko se je odpeljal avtomobil s krsto Ivana Kebriča, so se problemi komaj začeli. Najbolje bo, da se odpelje na Gomilo pogledat, če bo ob treh vse v redu. Saj ni več časa ko uro in pol, dve uri in pol, vsi tu pa so si zdaj po svečanosti v avli kar nekam oddahnili, nekateri so šli jest, ko da nič ni. K sreči ga je nekdo opomnil, da ima Pogrebno podjetje neke vrste protokol ali odlok, po katerem teče pogreb, zato je več ko jasno, da se mora odpeljati tja in uskladiti svoj protokol z njihovim. Saj ne bo mogel domov na kosilo, to je zdaj jasno ko beli dan. Zato je zavrtel telefon in poklical 21-632 in prosil, če lahko pokličejo ženo. Ko mu je tajnica rekla, da je še v razredu, je pod nujno prosil, naj jo pokličejo iz razreda, in ko mu je tajnica spet rekla, da ne sme klicati učiteljic iz razreda med poukom, je rekel, da gre za nekaj strašnega, nekaj nujnega. Pa mu je ustregla, rekoč, naj bo. Čez čas je slišal sopihanje svoje žene, ker je tekla po stopnicah, potem pa že njen: »Kaj se je zgodilo?«

»Veš, jaz danes ne bom mogel na kosilo, imam preveč skrbi okrog Kebričevega pogreba. Saj je še samo dve uri in pol do slovesnosti pred vežico, naši pa se obnašajo, ko da ni nič, jaz moram uskladiti svoj protokol, saj veš, ki sem ga pripravljaj, z obredom pogrebnega podjetja. Veš, da ne morem tvegati, da mi zdaj vse skup voda odnese. Ti pa pojdi domov, za vas kar skuhaj, potem pa glej, da se bosta puncí učili in naj lepo izpolnita zapisnik porabljenega časa, da ne bosta rekli, da samo garata, pa tudi ti bi lahko zapisala, kaj boš delala, da bomo zvečer lahko vse lepo uskladili . . .«

»Preklete tele«, to je še slišal, potem pa je žena vrgla slušalko na vilice. Kdaj bojo žene razumele nas moške? Povejte, ljudje božji! Kdaj bojo razumele, krave primitive, da se naše življenje sestoji iz vsakdanjih in nevsakdanjih, skratka, izjemnih situacij, ko se lahko vsak od nas uresniči. In danes je zame tak dan, ta pogreb je izpit mojih sposobnosti, jaz ji to sproti poročam, ona mi reče, da sem tele. Če bi ne imel ponosa, bi zaklel . . . Če bi bil jaz ravnatelj na njeni šoli!

In sedel je v lokalni avtobus, saj se ne spleča voziti s svojim avtom, zlasti po mestu ne, ter se lepo odpeljal do pogrebnega podjetja, kjer se je takoj napolnil v upravo, saj je bilo že pozno, čeravno ga je imelo, da bi šel pogledat, ali Kebrič leži v vežici, kakor je treba. Dolgo je čakal v čakalnici, preden je prišla iz pisarne tajnica, ki je dišala po kavi. Med delovnim časom kuha kavo, si je mislil ogorčeni Herman, in to v neposredni bližini mrličev, ki ležijo petdeset metrov vstran v vežicah in vohajo ta duh po kavi, in kje je le dobila kavo, če je v trgovinah ni. Mater, če bi bil jaz njen direktor!

»Želite?«

»Jz sem od Našega glasa. Odgovoren sem namreč za potek pogreba novinarja Ivana Kebriča!«

»Čakajte!« in začela je iskati po seznamu. »Kako ste rekli, da se piše?« Niti za današnje pogrebe ne ve na pamet, če bi bil jaz njen direktor, vendar je ponovil: »Kebrič«.

»Poslovitev je ob 15. uri in vse je v redu, nič vam ni treba urejati!« »Kako nič? Ali veste, kdo je bil Kebrič? Prišli bojo vsi od časopisa, prišli funkcionarji s komiteja in konference! Kaj pa recitatorji, pevci, govorniki, župnik . . .? Saj vam moram narekovati, kako bo potekal pogreb!« »Dragi tovariš, vi ne morete pri nas nič narekovati. Prosim vas samo, da se javite pet minut pred začetkom pogreba pri našem vodji poslovitev, poveste, koliko bo govornikov, tu imam na kartici zapisano, da bo pogreb v spremstvu predstavnika verske skupnosti, kakor je želela vdova, da bo pel zbor upokojencev, ki ga je naročila vdova . . . vse drugo pa je točno določeno z občinskim odlokom in vi se samo javite vodji poslovitev, sem rekla in povejte, če imate še druge govornike ali kak drug program . . . Saj to ni prvi pogreb, za božjo voljo!«

Herman je pojedel knedl, ki se mu je naredil v grlu, in zaprosil za tisti odlok, da bo lahko primerjal protokol poslojitve, kakor ga določa občinski odlok (odlok je odlok in moram ga spoštovati, saj še vedel nisem, da obstaja) in da bo lahko prilagodil svoj protokol . . . Dala mu je Uradni list in sedel je za mizo ter se veselil, ko je videl, da je tudi sam nekaj podobnega predvideval.

Tam pa je pisalo, da vodja poslojitve da grobarjem znak, da se pogreb začne in takrat začenjajo delavci pogrebnega podjetja »iznašati« cvetje in vence na voziček za cvetje in vence. Svojci in eventualna častna straža stojijo medtem ob krsti.

Ob taktih žalostinke pogrebci »iznesejo« krsto in jo položijo na voziček za krste, ki stoji za vozičkom za cvetje in vence. Iz vežice pridejo svojci in se postavijo na točno določeno mesto. Ob protokolu je bil narisan tloris prostora pred vežico z oznakami, kje stoji voziček s krsto, kje tisti z rožami in venci, kje svojci, vodja poslojitve, kje prijatelji in znanci pokojnika. (Ala jim vera, natančno, ni kaj reči!)

Prava poslovitev pa se šele zdaj začne. Predstavniki krajevne skupnosti ali kak drug predstavnik družbenopolitične organizacije (sem je šteti tudi predstavnike temeljnih organizacij združenega dela) se poslovi od pokojnika.

Potem zapoje pevski zbor žalostinko. Če je govornikov več, se zvrstijo. Potem pa se od pokojnika poslovi še predstavnik verske skupnosti.

Sledi formiranje žalnega spreveda ob zvokih koračnice: zastavonoša, godba, pevci, voziček s cvetjem, predstavnik verske skupnosti, voziček s krsto, najožji svojci, predstavniki družbe, sem je šteti tudi predstavnike temeljnih organizacij združenega dela, znanci, sorodniki, prijatelji pokojnika. Sprevod se ustavi pred jamo in pogrebci spustijo krsto v jamo . . . Tu se je Herman ustavil in korigiral svoj protokol, saj je mislil, da bo Siratka govoril ob krsti, ki bo ležala na lesenih kolih. Toda odlok je odlok. Ko pogrebci spustijo krsto v jamo, jo prekrijejo še z venci in cvetjem. In spet govornik, eden ali več, in po potrebi ozvočenje. In šele, ko je vsega konec, spet predstavnik verske skupnosti, godba in konec pogreba . . . Izpisal si je točke odloka, vendar ni vedel, kdaj naj zdaj nastopi Marjana Gum z recitacijo, ki jo je določil Siratka . . .

Tajnica mu je rekla, da navadno izvajajo kulturni program po govornikih ob grobu in pred sklepno svečanostjo predstavnika verske skupnosti. Zahvalil se ji je za informacije in odšel. Tajnica pa je gledala za njim in si mislila, kako tele. V kaj se danes ljudje že vtikujejo . . .

Herman pa je skočil še do vežice, pregledal vence, razprostrl trak Zadnji pozdrav Ivanu od Našega glasa in ugotovil, da nima smisla, da se vozi nazaj v redakcijo, zato je bolje, da ostane tu in sproti obvešča posameznike, kdaj in kaj naj napravijo. Počakati pa mora tudi vodjo poslovitve.

Ta čas je stopil na pivo in sendvič k bližnjemu kiosku, kjer se je skregal z natararico, ki ga je prosila za drobiž.

»Pa zaprite to vašo barako, če nimate drobiža!« ji je rekel in pomembno ugriznil v posušen sendvič. Mater, če bi bil njen direktor!

13.

Jezus, kje sem, kako dolgo sem spal . . . kje sem . . . v bolnici? Piti, piti, piti . . . voda, vinjak, pivo, špricer, vino . . . Piti, piti! Kje sem? Kakšno seno je to? Kateri dan je danes? Smo danes ali včeraj ali jutri? Saj je vseeno, zdaj je vse končano. Kaj je bilo z avtom? Ne vem? Sem koga povozil? Zakaj me boli nos? Nesrečo sem imel, ja! Avto sem pustil na cesti, ne na cesti, v jarku, pil sem vodo, kalužnico, zato me tako zvija v trebuhu . . . Saj je vseeno, če je vse končano. Pomalem sem pil petnajst let, deset let je bilo lepo piti, pet let pa ena sama muka, mora, ždenje, spanje . . . Saj sem več spal ko živel. Piti in spati! In zdaj moram kaj spiti, drugače bom umrl. Napil se bom do konca . . . Joj, kaka svetloba, saj me bo ubila.

In bolnik se je skobacal iz sena, mežikal z očmi, gledal naokoli, avta ni več gori na cesti, to je videl, potem pa se je napotil proti vasi. Stepal je senene bilke s hlač, bil je povaljan, blaten, kosmat, le umazana bela srajca in kravata sta izdajali, da se je neki gospod iz mesta zapil. Našel je vaško trgovino.

»Imate konjak?«

- »Ja!«
 »Dajte!«
 »Steklenico?«
 »Steklenico!«
 »Še kaj?«
 »Liter radenske!«
 Dali so mu.
 »Koliko je ura?«
 »Ena.«
 »Kateri dan smo danes?«
 »Sreda.«
 »Sreda ob nih? Torej ga še niso pokopali!«

Sel je pred trgovino in v sunku izpil radensko, ki mu je dobro dela, soparica in vročina sta se mu spahovali, lužnata kalužnica se je redčila . . . Potem pa je stekel čez polje s steklenico špiritastega Talisovega umetnega konjaka, čez polje, čez sadovnjak, čez travnik, spet se je spotaknil v jarku, prekitem s travo, toda nič, le naprej, naprej, ga je vleklo, k cilju, v senik, v raj, v brlog in skrivališče . . . Tam je sedel na tram in začel z žepnim nožem odpirati steklenico, roke so se tresle, a končno je bila odprta in sveti obred se je lahko začel.

Pil je ogenj, srečo, novo kri, transfuzijo, omamo, ogenj, pil je novo življenje, življenje . . . Nikjer ni redakcije Našega glasa, ne Kebriča, ne Tanje, ki se joče, ne Siratke, ne Martike, o kateri se mu je včeraj nekaj zbledlo, ni kluba zdravljenih alkoholikov, ni sveta, ne avta, ničesar, je samo ogenj, ej, ogenj umetni konjak Talis . . .

14.

Bližalo se je drugo dejanje današnje pogrebne predstave in Herman je bil že čisto iz sebe. Ko je prišel Siratka, oblečen v elegantno črno obleko, je Herman stekel k njemu in mu povedal, da je preveril odlok o poslovitvi pogrebnega podjetja in da ni njegov protokol nič slabši ali v kakem hujšem nasprotju. Povedati mora le, da morata on in Polič spregovoriti, ko bo vodja poslovitve rekel: »Govornik, prosim!« in da naj ob grobu spregovori, ko bo krsta že v jami in venci na njej in da je ozvočitev dobra . . .

Siratka je bil že sam nervozen in bi se rad znebil tega Hermana, ki je postal zdaj kar predomač z njim: »Že prav, saj nisem prvič na pogrebu. Ampak kaj govorite o nekem Poliču! Poliča ni, že dva dni ga ni, z oglasom ga iščemo, milica ga išče, vi pa mi pripovedujete, da bo govoril pred vežico . . . Kje ga pa imate?«

»Kaj? Poliča ni?«

»Saj to že vsi vemo!«

»Samo meni, ki vse to vodim, nihče ne pove! In kaj bomo zdaj, povejte!« »To se mene ne tiče, saj vodite vi ta pogreb! Zdravo! in se je obrnil. Hermanu pa se je seveda vse zrušilo.

Kaj naj naredi?

Tekel je k Jaroslavu.

»Ali veste, da Poliča ni? In nihče mi ne pove? Kdo bo zdaj govoril pred vežico?«

»Ne vem. Pač ne bo nihče govoril!«

Vendar se je Herman žrl naprej. Bil je jezen nase, ker se je spomnil, da mu je včeraj Siratka nekaj omenil, da Poliča ni, ampak da piše doma govor. Torej bi moral danes zjutraj najprej pogledati, če je v službi. Ko pa ni bilo časa! Prekleti Polič, peder, alkoholik, samo da bi ga zdaj dobil v roke, to je zanalašč naredil, samo da mi vse pokvari, da me uniči, zašije, baraba, ko gnido bi ga pohodil. On pa raje pije seveda, uživa, ne v bolnico, v zapor bi ga bilo treba vtakniti . . . Najraje bi sedel v avtobus in se odpeljal s kraja svoje sramote . . . Ampak tedaj je zaslišal, da je nekdo spraševal: »Kdo tukaj vodi pogreb?«

Čeravno je tisti moški najbrž iskal vodjo poslovitve, se je Herman refleksno obrnil in rekel: »Jaz!«

»Veste, jaz sem Kranjc, predstavnik krajevne skupnosti, kjer je živel naš dragi Kebrič, in bi se rad poslovil od njega z nekaj besedami, tak je namreč običaj!«

»Vi, vi bi govorili tu pred vežo?«

»Ja, je kaj narobe?«

»Kje pa, ampak zakaj se niste prej javili?«

»Zakaj? Taka je navada, pet minut pred pogrebom. Jaz sem govoril že na sedemdesetih pogrebi in vsi so mi čestitali. Vse spravim v jok, vse. Samo nekaj podatkov potrebujem? Bil je trideset let pri časopisu, ne, ima ženo, hčerko, je hčerka prisotna, možganska kap . . .? Hvala, saj vse vem. Hvala, en, dve, tri in govor se rodi, lálhko kar takó, lálhko tudi rímano . . .«

»Že dobro!« je rekel Herman in si oddahnil, da se je vse tako izteklo in se je pojavil pred vežico govornik ko iz tal, in to še predstavnik krajevne skupnosti, ki je v odloku napisan na prvem mestu. Potem poišče še moža v uniformi, kakšne uniforme imajo, svetijo se od umazanije, mater, če bi bil jaz njihov direktor, in mu pokaže na predstavnika krajevne skupnosti in pove, da je vse pripravljeno.

»Ja, ja,« je rekel vodja poslovitve in dal z roko znak, da se lahko začne. In ves teater se je začel. Najprej scena: venci, venci, venci, napisi, napisi, cvetje, ikebane, šopki . . . potem kostumi: črne kravate, bele srajce, črne obleke, pajčolani . . . scenska glasba se oglasi, ko prinašajo krsto in nastopijo glavne osebe: vdova, hči, njen mož, baje je Nemeč, častna straža . . . občinstvo se vznemiri, malo pritisne naprej, dobi svečan izraz ko na premieri . . . Občinstvo se preriva, hoče videti, saj zato smo prišli, hoče slišati, vohati, tipati . . . Ali bo vdova padla v nezavest ali bo hči zajecala ata ata, kdo od govornikov bo prvi nastopil, a, ta picajzel iz krajevne skupnosti, tega poznamo, ta se vštuli na vsak pogreb . . .

»Dragi Ivan,

Danes, ko te polagamo v to slovensko zemljico, ki si jo tako ljubil in opeval v svojih časopisnih člankih in občanu Jakecu, ostajamo siromašni za tvoje plemenito srce. Ne samo mi, predvsem tvoja draga zvesta žena, ki si jo spoznal in se poročil z njo in osnoval z njo družino. Na svet je prišla hčerka, ki je delovna in hoče spoznati domači in tuji svet, da bo lahko stopala po tvojih stopinjah. In potem si se preselil v našo krajevno skupnost, si uredil prijazno stanovanje . . .«

Kdo le je to, se je spraševala Kebričeva, ko je slišala moškega govoriti o družini, stanovanju, Tamari . . .

Saj to je škandal, kaj govori ta trotl, si je mislil Marko, potem pa je videl, kako se med pogrebci preriva Marjana in mu tiho kliče: »Čao!«. Vsa je v črnini, v izzivajočem črnem kostimu, ki si ga je vse dopoldne izbirala v gledališkem fundusu . . . Bila je res lepa, skoraj preveč za pogreb, polna življenja, in komaj je čakala, da bo njen alt zadonel Memento mori. Deklamirala bo, da bo veselje. Še sreča, da so pred leti igrali Žalujoče ostale in da je ta kostum še vedno moderen. Potem pa jo bo Marko odpeljal malo naokrog. Pogreb je ob treh, ob štirih, najkasneje ob pol petih bo končan, nič ne bo šla domov, v gozd se bosta peljala in naskočila ga bo, da bo veselje . . . Zakaj pa ne, saj je vse minljivo, in ko bomo sami ležali v krsti ko ta Kebrič, ne bomo mogli misliti na nič, niti na seks.

»Danes, ko se poslavljamo od brata Ivana, zvestega sina Jezusa Kristusa, ki je ostal kljub odgovorni službi in funkcijam zvest krščanski veri, se spominjamo, kaj je Apostol Pavel vzkliknil h gospodu . . .« Zdaj je imel besedo že župnik . . . Marko se je zalotil, da je čisto odsoten. Tisti pajac iz krajevne skupnosti je že davno končal, maloštevilen zbor upokojencev je pel A ti se poslavljajš, on pa je mislil na Marjano, na čisto nekaj drugega . . . Niti videl ni teh pevcev, ki so podobni ocufanim kuram in pojejo tako, ko da že sami dišijo po smrti . . . Mater, če bojo na mojem grobu peli ti krokarji . . . Ne, mene morajo pokopati brez publike, mimogrede, naj me skurijo, pepel pa vržejo v potok, ki teče skozi našo vas . . . Koliko nas je tu danes, ki smo prišli iz vasi v mesto, se preselili v te betonske škatle, sami podeželski uspešneži . . . Sam ni vedel, zakaj je videti, da si uspel, če si prišel iz podeželja v mesto, si našel službo, uspel dobiti stanovanje . . . Pol te mestne smetane ima starše na deželi . . . Tudi zastavonoša pogrebnega podjetja je iz njegove vasi. Tam stoji s stisnjenimi ustnicami, da še črte ni videti, z ozko brado in gleda nekam v tri dni, drži zastavo in se ne meni za nič . . . O tem zastavonoši pogrebnega podjetja bi lahko kdo napisal reportažo, ne reportažo, roman . . . Srečal ga je pred petimi leti na ulici in se začudil, ko ga je ustavil. »Vi ste, Marko, saj se me spomnite, vaš sosed sem v Gačniku, ja, ateja dobro poznam, seveda . . . vidite, jaz sem se tudi zdaj preselil v mesto, hišnik sem v banki, krasno stanovanje imam, telefon, otrok hodi v šolo, žena je čistilka, samo centralno sem se moral naučiti kuriti. Ja, zdaj smo tudi mi gospoda, se nam ni več treba martrat po tistih bregih . . .«

Potem ni nič več slišal o njem, ampak že lani se mu je zdelo, da ga vidi v pogrebni uniformi, spremenjenega, posušenega, zagrenjenega . . . Pozdravil ga je, zastavonoša Laufer pa mu ni niti odzdravil. Saj ni vedel, je pravi ali ni.

»Kaj se mu je zgodilo?« je vprašal prijatelja, ki je bil direktor banke. »A, Laufer? Ja, odpustili smo ga . . . Ni šlo, čisto je znorel, trdil je, da se mu žena kurba, tepel jo je, včasih je razbil vse šipe, trdil je, da je prinesla neko bolezen v hišo, in naše administratorke, krave, so res verjele in je rekel, da se bo ubil in si je tudi rezal nekega dne žile . . . potem so ga odpeljali v bolnico, medtem pa je žena izginila . . . pustila je pismo za sina, ki se je izučil za mehanika, in v Prekmurju so jo potegnili iz vode . . . Zdaj so še bolj govorili, da je bila neka bolezen, ki se naleze, in odpustili smo ga . . . In zdaj je res pri Pogrebnem podjetju. Nikogar ne pogleda, ne odzdravi in nekateri pravijo, da je sploh nehal govoriti. Da molči! Ja, ne uspejo vsi, ki pridejo s podeželja,« se je pošalil prijatelj in z Markom sta izpila vsak svoj špricer.

In zdaj je stal tam Laufer z zastavo, Marko ga je opazoval, Laufer pa je gledal mimo njega . . . vendar se je že premaknil in se postavil na čelo spreveda, kajti tu pred vežico je bil prizor končan . . .

Sli so v vrstnem redu, kakor piše v odloku . . . zastavonoša, godba, pevci, voziček s cvetjem in venci, predstavnik verske skupnosti, voziček s krsto, svojci, znanci, prijatelji . . . To je bil kratek odmor.

»Koliko ljudi! Si videla!«

»Kdo pa je umrl, sigurno kak gospod?«

»Ja, nekdo od časopisa! Greva, da bova dobili boljši prostor pri grobu.«

»Tisto je žena? Saj se nič ne joče!«

»Ne moreš videti, ker ima pajčolan!«

»Kaj se prerivate, na nogo ste mi stopili! Saj nič ne delijo zastonj!«

»Glejte, kak dolga vrsta! Dva tisoč ljudi, najmanj!«

»Tako je, če umrejo tovariši. Za delavcem pa še pes ne gre!«

»Marije, ki jo je tako prizadela Kebričeva smrt, pa ni na pogrebu. Mož jo je čakal in odpeljal!«

»Ona je malo pri pleh muziki!«

»Glej, ne gremo na novo pokopališče. Tu ga bojo pokopali!«

»Seveda, taki imajo še po smrti protekcijo!«

»Jezus, Jezus, koliko denarja je šlo za te vence! Midva bi celo leto živela od tega denarja!«

»Dve leti, Micka, dve leti!«

»Tišina, začenja se!«

»Dragi Ivan«

»Ko sem pred nekaj meseci prevzemal uredništvo Našega glasa, sem nastopal delovno mesto z zavestjo, da bo sicer težko, da pa bomo zlahka prebrodili težave, saj sem vedel, da si pri tem časopisu ti, Ivan! (možato), In glej, danes me je doletela najbolj žalostna dolžnost (v molu), da ti rečem

zadnji pozdrav. Bil si novinar, ki je znal ob pravem času reči pravo besedo, bil si živa legenda našega lista. S svojim intelektom si spoznal, s svojo bitjo si čutil, kaj je poslanstvo socialističnega novinarja . . .«

In Siratka je prešel iz mola v dur in v dramatičnost, dva tovariša s komiteja pa sta si šepnila.

»Ta ni nič naredil iz Našega glasa. Isto sranje ko prej!«

»Na koordinacijski komisiji so že govorili, da ga bo treba zamenjat!«

»Težke so naloge novinarja samoupravne neuvrščene Jugoslavije, naša družba se neprestano razvija, menja, dialektično vre, in pravi novinar mora z zanesljivim kompasom meriti daljo in nebesno stran našega razvoja. Ti si imel ta kompas . . .«

In je govoril naprej, lepo, pretresljivo, da je lahko bil res zadovoljen, polovica ljudi je jokala, doživljala katarzo, glavni igralci (vdova, hči, zet Nemeč, odgovorni) pa so bili že utrujeni in so si želeli konca. Ampak Siratka je govoril. Njegov glas je bil lep. Imel je res lep uspeh.

Jok, tišina, godba na pihala, žalostinka, potem pa šolan ženski glas in Prešeren:

»Dolgost življenja našega je kratka. (pavza)
Kaj znancev je zasula že lopata.« (retorično vprašanje)
Odrpta noč in dan so groba vrata,
al' dneva ne pove nobena prat'ka.« (pika)

Le kako morem porivati tako afektirano kravo, si je mislil Marko, ko ni mogel več gledati Marjane, ki se je zvijala in so ji joški silili izza bluze črnega hlačnega kostuma, ki je delala take psihološke pavze, ko da nastopa kje na dnu amfiteatra, gleda ljudi izzivalno v oči in jim postavlja retorična vprašanja . . . Farsa, cirkus, teater . . . samo vstran, da me spet ne pozdravi s čao, čao! Kaj še ne bo konca!

To so si želeli tudi drugi, najbolj pa domači. Hči je vedela, da bo morala še nocoj sesti v avto, saj bo treba jutri zjutraj spet na delo, Jatove linije so nezanesljive, pa če popeniš . . .

In končno so se res začeli razhajati . . . Marjana je iskala Marka, pa je nekam izginil . . . Kaj pa mu je? Se mu je zmešalo, da me pusti tako samo . . . Saj ne morem črna po mestu! Sem mislila, da se bova . . . Bedak!

»Lepo ste deklamirali. Hvala vam!«

»Lep govor ste imeli.«

»Vas popeljem v mesto?«

»Če nimate kakih obveznosti?«

»Ne, nič se nismo dogovorili, da bi kam sedli. Ni več takih navad, tudi tovarištva ni več. Vsi smo sami!«

»Dajte, dajte, vi pa že ne!«

In Siratka je odpeljal Marjano nazaj v mesto, kjer jo je povabil na kozarček. Zaradi črnine ni hotela v restavracijo, zato sta šla v njegovo garsonjero, kjer je bil v hladilniku mrzel viski.

15.

Noč. Vdova je jokala in se poslavljalala od hčerke.

»Kaj res že moraš oditi, kaj bom sama!«

»Mama, bodi močna, najboljše bo, da se takoj navadiš. Zdaj boš nekaj časa sama, potem pa prideš za nama gor v Nemčijo, boš pazila na otroka...« In hči se je poslovila, tudi Kurt je bil že malo siten. Navsezadnje je tudi on samo človek, čeravno je Nemec. In sta se odpeljala s črnim mercedesom.

Sama, sama. Od zdaj pa do konca življenja. Še deset, dvajset, lahko tudi trideset let. Sama. Ne ve, če je kdaj ljubila moža, tako kot sliši, da so druge ljubile svoje... Nekateri. Druge pa so svoje može varale. Ona seveda tudi tega ni... Verjela je, da je tudi on ni. Ampak tiste popolne pripadnosti, ko si čisto zmeden, ko se dotakneš ljubega človeka, ko ti vse na njem diši, tega ni bilo. Zdaj pa čuti, da je imela človeka, ki je bil Njen. Njen, tako je pisalo, tako sta živela, tako sta se obnašala. Če je zbolela, je prišel on, če se je jokala, je stopil v kuhinjo on in vprašal, kaj spet je, še če so jo zafrkavali zaradi njegovega pisanja, če so jo klicali Liza, so jo zato, ker je bil on Njen...

V spalnico naj grem? V najino? Sama. Njegova slika me gleda, tuja, oddaljena... Ivan, Ivan, zakaj si me pustil tako samo, zakaj se nisi nikdar trudil, da bi me do konca osvojil, zakaj si vedno sedel nad časopisi ali pisalnim strojem...? Saj zdaj bojo pa morali brez tebe... Zakaj me tako gledaš? Ne... ne... nočem biti sama...«

In je pozvonila pri sosedih, ki so jo povabili v kuhinjo in jo tolažili, da se bo že navadila.

Noč. Gleda me... gleda me... Črna gmota je tam na tramu, živa je môra je, kotali se, plava po zraku, šusti po zraku neznana pošast, se mi spušča na prsi in sesa... Ne, ne! Na pomoč! Se že spet dvigne, lebdi v zraku, črna meduza, lebdi in se spet spusti na prsi in sesa... Ne, ne! Tam je, ga vidim, hudiča, ja, reži se, rdeč jezik mu visi, čisto razločno vidim roge... Ne, to je vendar delirij, ne smem se pustiti, odpreti moram oči in napeto gledati, pamet v roke, Milan... Jezus, vsega je konec, Tanja! Tanja! Crknil bom v tem senu, nikamor več ne morem, zunaj je noč, ves sem prešvican, flaša je prazna, črna meduza lebdi v zraku in se spušča na moj obraz, od nekod prihaja muzika, zdaj me bo začela sesati, joj, mi že oko sesa... Na pomoč!

Herman je prihajal pobit in utrujen, toda zadovoljen domov. Zdaj bo sedel, žena mu bo dala večerjo, potem pa ji bo referiral, potem pa bojo skup pogledali njihove zapisnike... Začudil se je, ker mu ni nihče prišel odpret vrat, ker je bilo v stanovanju tako tiho in se ni prižgala luč... Poiskal je svoj ključ in odklenil. Prižgal je luč, na tleh pa je ležal listek. »Spoštovani oče!

Ti nisi človek, ampak birokrat. Evo ti naš zapisnik: 1. zapuščamo te, 2. ne išči nas, 3. denarja ne potrebujemo. Hčerki in žena!«

»Hahaha, ne žgečkaj me, ne s prsti, to me žgečka, s celo roko primi, ne me žgečkat . . .« Siratka z roko gnete bele dojke gledališke igralke Marjana . . . Pijeta viski, se vmes ljubita in režita . . .

»Čakaj, čakaj! Telefonirati moram v gledališče! Halo, Franjo, ste vi? Dajte mi inspicienta! Fredi, čuj, jaz sem v bolnišnici, peljala sem sina k dežurnemu zdravniku, bruha, zastrupil se je, ja, povej režiserju, ne, kar ti mu povej, ja, seveda jutri bom na vaji in na predstavi tudi, mama bo prišla k malemu, adijo . . .«

»Se ti zdi grdo, ker se tako lažem? Drugemu več ne verjamejo. Samo če rečeš, da je otrok bolan, nihče ne preverja . . .«

Se igrata, Marjana se čudi, kako je tak fant, glavni urednik, še vedno sam, joj, kakšen je, kako lepo stoji . . . Marko, filozof, naj ostane, kjer je, Dani, sem ga deni . . . haha.

To je delirij, to niso črne meduze, to ni hudič, to niso kače, niso podgane, to so halucinacije, to je delirium tremens, ti moraš zdaj domov, Polič, drugače boš crknil, takoj v bolnico, lepo jih prosi, lepo . . . Ampak, kako od tod . . . kako naj preženem to preprogo podgan in kač . . . Joj, že spet sesajo in lezejo, kaj pa če je res, če so kače napadle ta skedenj, saj čutim mrzav po telesu, čutim drobne krempeljce belih podgan . . . Če bi bilo svetlo, bi ne bilo pošasti, vem! Če bi ne bila flaša prazna . . . Kje imam vžigalnik . . . Prižgal bom, samo da se zasveti, in prikazni bojo zbežale . . . Kaj, saj gori, kače, miši, meduze so samo bolj svetle . . . Hvala bogu, vse bolj gori, seno gori, haha, kače se bojo scvrle, podgane cvilijo, haha, grad gori, grof beži, hudiči se žgete, kaj, vse gori, jaz gorim, cel svet gori . . . saj ni res, da gorim, to je delirij . . . pridi vročina, pridi!

Odgovorni urednik Jaroslav je sedel na vrtu restavracije in bil je pomirjen. Pred petimi minutami je oddal odpoved v Našem glasu. Še nekaj let do penzije. Ga bojo že nekam vtaknili, če že s tistim na sekretariatu v prestolnici ne bo nič. Ampak tu, tu ne bo več . . .

Ko se je Marko vračal zvečer domov, so mimo njega drveli gasilski avtomobili in presunljivo piskali s sirenami. Plave luči so utripale in metale pošastne sence, nerodni gasilski avtomobili pa so hiteli nekam v predmestje. Prehitevala jih je plava miličniška marica! Nekje se je nekaj zgodilo, nekaj zgorelo! Tako hitijo mimo nas gasilski avtomobili, rešilci, miličniške marice, mi pa se vračamo v naše domove in se nas vse skup nič ne tiče. Mesto spi, ljudje se jecaje ljubijo in pridušeno sovražijo, ker se pač skozi stene v teh blokkih vse sliši. Vse je pridušeno in prekleto. Kot v morečem mestu Gogi. Herman je obsedel sam v stanovanju in ne more verjeti, Poličeva

joče v dnevni sobi, njega pa čaka žena in dvojčici se prebujata, ker je spet pozen, Marjanin otrok ima vročino in bogve, kje je zdaj ona . . . Kebričeva vdova se boji spati v prazni spalnici, njena hči se vozi proti nemški meji . . . Če bi delal ta dan, ko so pokopali Ivana Kebriča, kakršnokoli inventuro, bi bila negativna! Pa še kako.

Pri tem pa seveda še slutiti ni mogel, da bojo gasilci našli povsem ožgano truplo Milana Poliča, tudi o tem, da Marjana zdaj pijana oblizuje njegovega glavnega urednika, seveda ni vedel nič. Potem bi bila slika še bolj črna. No, naslednji dan, ko so morali začeti znova vse pripravljati za nov pogreb ožganih kosti nekdanjega predsednika sindikata, se je marsikaj kazalo v novi luči. Kakor da so bile te stvari v zraku, kakor da so se morale zgoditi in je bil potreben samo kratek povod. To je bil pač dan, ko so pokopali Ivana Kebriča. Da pa bi kakih pet mesecev kasneje kdo spravljal v zvezo skok arhitektke Marije iz petega nadstropja na pločnik s Kebričevim pogrebom, pa bi bilo že pretenciozno.